

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 14ης Απριλίου 2011 *

Στην υπόθεση T-461/07,

Visa Europe Ltd, με έδρα το Λονδίνο (Ηνωμένο Βασίλειο),

Visa International Service, με έδρα το Wilmington, Delaware (Ηνωμένες Πολιτείες),

εκπροσωπούμενες αρχικώς από τους S. Morris, QC, H. Davies και A. Howard, barristers, V. Davies και H. Masters, solicitors, στη συνέχεια, από τους Morris και P. Scott, solicitor, Howard, V. Davies και C. Thomas, solicitor,

προσφεύγουσες,

κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκπροσωπούμενης, αρχικώς, από τους F. Arbault, N. Khan και V. Bottka, στη συνέχεια, από τους Khan και Bottka,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

με αντικείμενο, κυρίως, αίτημα ακυρώσεως της αποφάσεως C(2007) 4471 τελικό της Επιτροπής, της 3ης Οκτωβρίου 2007, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 81 ΕΚ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ (COMP/D1/37860 – Morgan Stanley/Visa International και Visa Europe), και, επικουρικής, αίτημα ακυρώσεως ή μειώσεως του επιβληθέντος στις προσφεύγουσες προστίμου με την εν λόγω απόφαση,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Jaeger, Πρόεδρο, V. Vadvpalas και M. Prek (εισηγητή),
δικαστές,

γραμματέας: N. Rosner, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 20ής Μαΐου 2010,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Το ιστορικό της διαφοράς

- ¹ Η Visa International Service, με έδρα στις Ηνωμένες Πολιτείες, είναι νομικό πρόσωπο κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ανήκουσα σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς που

αποτελούν μέλη της (στο εξής: Visa International). Η Visa International διαχειρίζεται και συντονίζει το διεθνές δίκτυο πληρωμών με κάρτα του ιδίου ονόματος (στο εξής: σύστημα Visa), με αντικείμενο, μεταξύ άλλων, τον καθορισμό των κανόνων του δικτύου, καθώς και τη χορήγηση εγκρίσεων και παροχή υπηρεσιών εκκαθαρίσεως και συμψηφισμού στους οργανισμούς μέλη της. Οι δραστηριότητες εκδόσεως καρτών Visa και η σύναψη συμφωνιών με εμπόρους για την αποδοχή αυτών των καρτών εμπίπτουν στην ευθύνη των χρηματοπιστωτικών οργανισμών που είναι μέλη της.

- 2 Η Morgan Stanley (πρώην Morgan Stanley Dean Witter & Co., στο εξής: Morgan Stanley) αποτελεί χρηματοπιστωτικό οργανισμό με έδρα στις Ηνωμένες Πολιτείες, χώρα στην οποία ήταν κυρία, καθόλη τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, του δικτύου Discover Card/Novus το οποίο λειτουργούσε με τις κάρτες Discover (στο εξής: σύστημα Discover).
- 3 Στις 23 Φεβρουαρίου 1999, η Morgan Stanley συνέστησε θυγατρική στο Ηνωμένο Βασίλειο, επονομαζόμενη Morgan Stanley Bank International Ltd.
- 4 Στις 22 Μαρτίου 2000, η Morgan Stanley ενημερώθηκε ότι δεν ήταν επιλέξιμη για την ιδιότητα μέλους στην περιοχή «Ευρωπαϊκή Ένωση» της Visa International.
- 5 Στις 12 Απριλίου 2000, η Morgan Stanley υπέβαλε καταγγελία, δυνάμει του άρθρου 3 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτος κανονισμός εφαρμογής των άρθρων [81 ΕΚ] και [82 ΕΚ] (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25), επικαλούμενη παράβαση των άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ λόγω της μη αποδοχής της ως μέλους στην περιοχή «Ευρωπαϊκή Ένωση» της Visa International. Παράλληλα, η Morgan Stanley άσκησε προσφυγή ενώπιον του High Court of Justice (England & Wales) [Ανώτατο Δικαστήριο (Αγγλία και Ουαλία)] αφορώσα την ίδια συμπεριφορά. Η διαδικασία επί της προσφυγής αυτής ανεστάλη έως την περάτωση της διαδικασίας ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

- 6 Η καταγγελία της Morgan Stanley αφορούσε την εφαρμογή έναντί της του κανόνα 2.12, στοιχείο b, των καταστατικών της Visa International (στο εξής: Κανόνας), οι διάφορες εκδόσεις του οποίου κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή. Από της 4ης Δεκεμβρίου 1989, ο Κανόνας έχει την ακόλουθη διατύπωση: «εάν η εφαρμοστέα νομοθεσία το επιτρέπει, το συμβούλιο διοικήσεως (συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών συμβουλίων και των μελών του ομίλου) δεν δέχεται ως μέλος υποψήφιο τον οποίο θεωρεί ανταγωνιστή της εταιρίας».

- 7 Προ της 1ης Ιουλίου 2004, η αποφασιστική αρμοδιότητα όσον αφορά την περιοχή «Ευρωπαϊκή Ένωση» της Visa International –η οποία, εκτός από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, περιλαμβάνει την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία, την Ελβετία, την Τουρκία και το Ισραήλ– μεταβιβάσθηκε στο περιφερειακό συμβούλιο διοικήσεως της Visa international για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Από 1ης Ιουλίου 2004, αυτή η αρμοδιότητα ασκείται πλέον από τη Visa Europe Ltd (στο εξής: Visa Europe), το περιφερειακό συμβούλιο της οποίας είναι αποκλειστικώς αρμόδιο να ρυθμίζει όλα τα ζητήματα για την περιοχή «Ευρωπαϊκή Ένωση» και, ιδίως, να αποφασίζει σχετικά με τη δυνατότητα αποδοχής ή απορρίψεως των αιτήσεων χορηγήσεως της ιδιότητας μέλους της Visa Europe. Από τον Οκτώβριο του 2004, ο Κανόνας περιλαμβάνεται στον όρο 5, παράγραφος 3, του κανονισμού προσχωρήσεως στη Visa Europe.

- 8 Στις 2 Αυγούστου 2004, η Επιτροπή απηύθυνε ανακοίνωση των αιτιάσεων στη Visa International και στη Visa Europe (στο εξής: προσφεύγουσες) για παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ. Στις 3 Δεκεμβρίου 2004, οι προσφεύγουσες διαβίβασαν γραπτές παρατηρήσεις απαντώντας στις αιτιάσεις της Επιτροπής. Επ' ευκαιρία, ζήτησαν τη διεξαγωγή ακροάσεως, αίτημα από το οποίο παραιτήθηκαν στις 5 Απριλίου 2005.

- 9 Την 1η και 2α Σεπτεμβρίου, τη 19η Νοεμβρίου, τη 17η Δεκεμβρίου 2004 και την 12η Ιανουαρίου 2007, οι προσφεύγουσες απέκτησαν πρόσβαση στο φάκελο που τηρεί η Επιτροπή.

- 10 Στις 15 Οκτωβρίου 2004, η Επιτροπή κοινοποίησε μη εμπιστευτική έκδοση της ανακοινώσεως αιτιάσεων στη Morgan Stanley. Στις 22 Οκτωβρίου 2004, η Morgan Stanley υπέβαλε τις γραπτές παρατηρήσεις της επί της ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Στις 23 Φεβρουαρίου 2005, οι προσφεύγουσες διατύπωσαν τα σχόλιά τους επ' αυτών.
- 11 Στις 23 Δεκεμβρίου 2004, η Επιτροπή απηύθυνε στις προσφεύγουσες πρώτη έκθεση των επίμαχων πραγματικών περιστατικών (στο εξής: πρώτη έκθεση των πραγματικών περιστατικών»), στην οποία οι προσφεύγουσες απάντησαν με τις από 14 Ιανουαρίου και 23 Φεβρουαρίου 2005 επιστολές.
- 12 Στις 6 Ιουλίου 2006, η Επιτροπή απηύθυνε στις προσφεύγουσες δεύτερη έκθεση των επίμαχων πραγματικών περιστατικών (στο εξής: δεύτερη έκθεση των πραγματικών περιστατικών), στην οποία οι προσφεύγουσες απάντησαν με την από 22 Σεπτεμβρίου 2006 επιστολή.
- 13 Στις 21 Σεπτεμβρίου 2006, επιτεύχθηκε συμβιβαστική συμφωνία μεταξύ της Morgan Stanley και των προσφευγουσών, με την οποία αναγνωρίστηκε η ιδιότητα του μέλους της Visa Europe στη Morgan Stanley και προβλεπόταν η παραίτηση από την ενώπιον της Επιτροπής υποβληθείσας καταγγελίας, καθώς και η εγκατάλειψη της διαδικασίας ενώπιον του High Court of Justice.
- 14 Στις 22 Σεπτεμβρίου 2006, η Morgan Stanley έγινε μέλος της Visa Europe και απέσυρε την καταγγελία ενώπιον της Επιτροπής. Παρά ταύτα, η Επιτροπή έκρινε ότι διατηρούσε έννομο συμφέρον για έκδοση αποφάσεως περί επιβολής κυρώσεων για την αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορά των προσφευγουσών.

Προσβαλλόμενη απόφαση

- ¹⁵ Στις 3 Οκτωβρίου 2007, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση C(2007) 4471 τελικό, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 81 ΕΚ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ (COMP/D1/37860 – Morgan Stanley/Visa International και Visa Europe) (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), τα κύρια σημεία της οποίας παρατίθενται ακολούθως.

A — Ορισμός της οικείας αγοράς

- ¹⁶ Η Επιτροπή έκρινε ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες στο πλαίσιο του δικτύου πιστωτικών καρτών μπορούν να υποδιαιρεθούν σε τρεις διακριτές ομάδες:

- στις υπηρεσίες τις οποίες παρέχουν τα δίκτυα καρτών πληρωμών προς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς υπηρεσίες, στο πλαίσιο των οποίων ανταγωνίζονται τα διάφορα δίκτυα καρτών πληρωμών·
- στις υπηρεσίες τις οποίες παρέχουν οι τράπεζες που εκδίδουν κάρτες πληρωμών προς τους δικαιούχους αυτών·
- στις υπηρεσίες αποδοχής των συναλλαγών οι οποίες παρέχονται προς εμπόρους.

- 17 Συνήγαγε ότι οι τρεις διαφορετικές αγορές μπορούν να διακριθούν στις εξής κατηγορίες: μία πρωτογενή αγορά υπηρεσιών δικτύων, στο πλαίσιο της οποίας τα δίκτυα καρτών παρέχουν υπηρεσίες προς διάφορους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς· μία πρώτη δευτερογενή αγορά, όπου οι εκδότες καρτών πληρωμών ανταγωνίζονται μεταξύ τους για την έκδοση καρτών και την παροχή συναφών υπηρεσιών προς ιδιώτες (στο εξής: αγορά εκδόσεως)· μία δεύτερη δευτερογενή αγορά όπου οι αποδέκτες των συναλλαγών με κάρτες ανταγωνίζονται προκειμένου να συνάψουν συμφωνίες με τους εμπόρους για την κάλυψη του συνόλου των ζητούμενων υπηρεσιών ώστε οι έμποροι να μπορούν να δέχονται τις κάρτες (στο εξής: αγορά αποδοχής).
- 18 Επισημαίνοντας ότι ο Κανόνας θα μπορούσε να επιφέρει περιοριστικά για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα και στις δύο δευτερογενείς αγορές, η Επιτροπή δήλωσε ότι στηρίχθηκε αποκλειστικώς στην αγορά αποδοχής, όπου τα περιοριστικά για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα του Κανόνα είναι τα πλέον αισθητά.
- 19 Επομένως, η Επιτροπή όρισε την οικεία αγορά ως αγορά υπηρεσιών αποδοχής συναλλαγών πραγματοποιούμενων με κάρτες πιστωτικές ή προθεσμιακές κάρτες παρεχόμενες προς εμπόρους στο Ηνωμένο Βασίλειο (στο εξής: οικεία αγορά ή επίμαχη αγορά).

B — Προσαπτόμενη συμπεριφορά

- 20 Στην αιτιολογική σκέψη 25 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή υπογράμμισε ότι η προσαπτόμενη στις προσφεύγουσες συμπεριφορά δεν αφορά καθεαυτόν τον Κανόνα, αλλά την εφαρμογή του έναντι της Morgan Stanley (στο εξής: επίδικη συμπεριφορά).

Γ — Εφαρμογή του άρθρου 81 ΕΚ

- 21 Προκειμένου να διαπιστώσει ότι η επίδικη συμπεριφορά εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, η Επιτροπή, πρώτον, έκρινε ότι οι καθοριστικοί του πλαισίου λειτουργίας του συστήματος Visa κανόνες και κανονισμοί (συμπεριλαμβανομένων των καταστατικών της Visa International και του κανονισμού προσχωρήσεως της Visa Europe που περιλαμβάνει τον Κανόνα), καθώς και η απόφαση περί εφαρμογής τους έναντι επιχειρήσεως, θα μπορούσαν να θεωρηθούν είτε ως συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων είτε ως απόφαση ενώσεως επιχειρήσεων. Στηρίχθηκε στο γεγονός ότι, αφενός, οι προσφεύγουσες και τα αντίστοιχα μέλη τους ασκούν οικονομικές δραστηριότητες και, ως εκ τούτου, αποτελούν επιχειρήσεις κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ και, αφετέρου, οι προσφεύγουσες αποτελούν «προσεταιριστικούς οργανισμούς» (membership organisations).
- 22 Δεύτερον, δέχθηκε ότι η επίδικη συμπεριφορά είχε προκαλέσει αντίθετα προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματα, καθώς η άρνηση αποδοχής της Morgan Stanley για την περιοχή της «Ευρωπαϊκής Ένωσης» στο πλαίσιο της Visa International και κατόπιν της Visa Europe (στο εξής, από κοινού: στο πλαίσιο της Visa) είχε ως συνέπεια να εμποδίσει έναν δυνητικό ανταγωνιστή να διεισδύσει σε αγορά χαρακτηριζόμενη από υψηλό βαθμό συγκεντρώσεως και στην οποία ο ανταγωνισμός, καίτοι δεν ήταν αναποτελεσματικός, θα μπορούσε παρά ταύτα να ενισχυθεί.
- 23 Η Επιτροπή επισήμανε συναφώς ότι η άρνηση αποδοχής της Morgan Stanley στη Visa δεν την εμπόδισε μόνον να αποδεχθεί συναλλαγές πραγματοποιούμενες με κάρτες Visa, αλλά την απέκλεισε, εν γένει, από το σύνολο της αγοράς αποδοχής, συμπεριλαμβανομένων των συναλλαγών εκείνων που πραγματοποιούνται με κάρτες MasterCard. Η Επιτροπή στηρίχθηκε στο γεγονός ότι οι έμποροι επιθυμούν τη σύναψη συμβάσεων αποδοχής για τις πλέον διαδεδομένες κάρτες στο Ηνωμένο Βασίλειο, Visa και MasterCard, με έναν και μόνο αποδέκτη.

- 24 Η Επιτροπή ανέλυσε στην προσβαλλόμενη απόφαση τη δυνατότητα, την οποία επικαλέστηκαν οι προσφεύγουσες, της Morgan Stanley να παρέμβει στην αγορά αποδοχής συνάπτοντας «σύμβαση βιτρίνας» με χρηματοπιστωτικό οργανισμό που αποτελεί μέλος της Visa. Η Επιτροπή απέδωσε στη «σύμβαση βιτρίνας» την έννοια της συμβάσεως που κατ' ουσία αφορά περιπτώσεις κατά τις οποίες μέλος της Visa, το οποίο συμβάλλεται στη σύμβαση βιτρίνας, έχει παύσει τις δραστηριότητες προσεταιρισμού εμπόρων και ενεργεί απλώς ως διεπαφή μεταξύ της Visa και τρίτου αποδέκτη, ο οποίος θεωρείται εκ των πραγμάτων αποδέκτης και αναλαμβάνει την ευθύνη για σχεδόν το σύνολο της υπηρεσίας αποδοχής, ενώ φέρει και τον κίνδυνο σχετικά με την εισοδηματική ροή του εμπόρου. Διαπίστωσε ότι η σύναψη συμβάσεως βιτρίνας δεν αποτελούσε, για μία διεθνή τράπεζα όπως η Morgan Stanley, αποτελεσματικό μέσο διεισδύσεως στην οικεία αγορά.
- 25 Απαντώντας στα επιχειρήματα που προέβαλαν οι προσφεύγουσες κατά τη διοικητική διαδικασία προκειμένου να δικαιολογήσουν την επίδικη συμπεριφορά, η Επιτροπή έκρινε ότι δεν ήταν ρεαλιστική η άποψη ότι η Morgan Stanley θα ήταν σε θέση να επεκτείνει το σύστημά της Discover εντός της Ένωσης και ως εκ τούτου να ανταγωνισθεί τη Visa, μόλις ενεργοποιούνταν στην αγορά. Ομοίως, κατά την Επιτροπή, η άρνηση αποδοχής της Morgan Stanley δεν μπορούσε να δικαιολογηθεί από τη μέριμνα για την αποφυγή ενδεχόμενου «παρασιτισμού» (free-riding) άμεσου ανταγωνιστή της Visa, ο οποίος θα μπορούσε με τον τρόπο αυτό να αποκτήσει πρόσβαση σε εμπιστευτικά δεδομένα. Συναφώς, η Επιτροπή επισήμανε ότι ορισμένα μέλη της Visa διέθεταν σύστημα πιστωτικών ή προθεσμιακών καρτών απευθείας ανταγωνιζόμενο τη Visa και ότι ο Κανόνας δεν εφαρμόστηκε έναντι αυτών.
- 26 Η Επιτροπή έκρινε ότι το άρθρο 81, παράγραφος 3, ΕΚ δεν τύγχανε εφαρμογής εν προκειμένω.
- 27 Τέλος, η Επιτροπή έκρινε ότι διατηρούσε έννομο συμφέρον για έκδοση αποφάσεως περί επιβολής κυρώσεων για την επίδικη συμπεριφορά των προσφευγουσών, παρά την παύση της παραβάσεως αυτής με την αποδοχή της Morgan Stanley στη Visa, στις 22 Σεπτεμβρίου 2006.

Δ — Υπολογισμός του προστίμου

- ²⁸ Μολονότι η Επιτροπή εκτιμά ότι η παράβαση άρχισε στις 22 Μαρτίου 2000 και διήρκεσε έξι έτη και έξι μήνες, έλαβε υπόψη για τον υπολογισμό του προστίμου συντομότερη περίοδο, από της ημερομηνίας της ανακοινώσεως αιτιάσεων, στις 2 Αυγούστου 2004, έως την αποδοχή της Morgan Stanley στη Visa, στις 22 Σεπτεμβρίου 2006. Έκρινε ότι η παράβαση ήταν σοβαρή και ότι δεν συνέτρεχαν ούτε επιβαρυντικές ούτε ελαφρυντικές περιστάσεις.
- ²⁹ Τα άρθρα 1 και 2 του διατακτικού της προσβαλλομένης αποφάσεως έχουν ως εξής:

«Άρθρο 1

Οι [Visa International] και [Visa Europe] παρέβησαν – η πρώτη κατά την περίοδο από 22 Μαρτίου 2000 έως 22 Σεπτεμβρίου 2006, και η δεύτερη από της συστάσεώς της την 1η Ιουλίου 2004 έως την 22α Σεπτεμβρίου 2006 – το άρθρο 81, παράγραφος 1, [...] ΕΚ και το άρθρο 53, παράγραφος 1, της Συμφωνίας ΕΟΧ, αρνούμενες να αναγνωρίσουν στη [Morgan Stanley] την ιδιότητα μέλους της Visa Europe.

Άρθρο 2

Για την αναφερθείσα στο άρθρο 1 παράβαση επιβάλλεται στη [Visa International] και στη [Visa Europe] πρόστιμο 10 200 000 ευρώ, το οποίο φέρουν από κοινού και εις ολόκληρον».

Διαδικασία

- 30 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου (νυν Γενικού Δικαστηρίου) στις 19 Δεκεμβρίου 2007, οι προσφεύγουσες άσκησαν την υπό κρίση προσφυγή.
- 31 Με χωριστό έγγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 24 Ιουλίου 2009, οι προσφεύγουσες ζήτησαν, αφενός, κατ' εφαρμογή του άρθρου 114, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου την έκδοση αποφάσεως προκαταρκτικώς επί του παραδεκτού ορισμένων επιχειρημάτων και αποδεικτικών στοιχείων και, αφετέρου, τη λήψη μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας, κατ' εφαρμογή του άρθρου 64, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας.
- 32 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 18 Σεπτεμβρίου 2009, η Επιτροπή υπέβαλε τις παρατηρήσεις της επί των αιτημάτων των προσφευγουσών.
- 33 Με διάταξη της 14ης Δεκεμβρίου 2009, το Γενικό Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφάσισε να εξετάσει επί της ουσίας το αίτημα των προσφευγουσών δυνάμει του άρθρου 114, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας.
- 34 Με απόφαση του Προέδρου του Γενικού Δικαστηρίου, η σύνθεση του πέμπτου τμήματος του Γενικού Δικαστηρίου μεταβλήθηκε για τους σκοπούς της παρούσας διαδικασίας.
- 35 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Γενικό Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και, στο πλαίσιο των μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας του άρθρου 64 του Κανονισμού Διαδικασίας, υπέβαλε εγγράφως ερωτήσεις στην Επιτροπή. Η Επιτροπή απάντησε εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

- ³⁶ Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Γενικού Δικαστηρίου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 20ής Μαΐου 2010.

Αιτήματα των διαδίκων

- ³⁷ Οι προσφεύγουσες ζητούν από το Γενικό Δικαστήριο:

- να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση·
- επικουρικώς, να ακυρώσει το άρθρο 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως·
- έτι επικουρικότερον, να μειώσει προσηκόντως το ποσό του επιβληθέντος προστίμου·
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

38 Η Επιτροπή ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

- να απορρίψει την προσφυγή·
- να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

A — Επί του αιτήματος ακυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως

39 Προς στήριξη του αιτήματος αυτού, οι προσφεύγουσες προβάλλουν τρεις λόγους ακυρώσεως.

40 Με τον πρώτο και τον τρίτο λόγο ακυρώσεως οι προσφεύγουσες αμφισβητούν την ανάλυση της Επιτροπής κατά την οποία η επίδικη συμπεριφορά παρήγαγε περιοριστικά για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ.

41 Ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως αφορά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας των προσφευγουσών, κατά το ότι το νομικό κριτήριο που χρησιμοποίησε η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση, προκειμένου να εκτιμήσει τα περιοριστικά για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα της επίδικης συμπεριφοράς, είναι διαφορετικό από εκείνο που προβλήθηκε κατά τη διοικητική διαδικασία.

1. Προκαταρκτικά ερωτήματα

α) Επί του παραδεκτού ορισμένων επιχειρημάτων και ενός εγγράφου

⁴² Οι προσφεύγουσες, με τα υπομνήματά τους, αλλά και με χωριστό δικόγραφο της 24ης Ιουλίου 2009 κατατεθέν δυνάμει του άρθρου 114, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, εκτιμούν ότι η Επιτροπή, τόσο στην προσβαλλόμενη απόφαση όσο και στα υπομνήματά της, στηρίζεται επί επιχειρημάτων και ενός εγγράφου ως προς τα οποία δεν είχαν την ευκαιρία να εκθέσουν την άποψή τους κατά τη διοικητική διαδικασία. Πρόκειται, αφενός, για επιχειρήματα σχετικά με την ύπαρξη στρατηγικής της Morgan Stanley στηριζόμενης στην αποδοχή συναλλαγών πραγματοποιούμενων σε εμπόρους με εκδοθείσες από αυτήν κάρτες (στο εξής: στρατηγική αποδοχής συναλλαγών «on-us») και, αφετέρου, για το παράρτημα 57 της δεύτερης εκθέσεως των πραγματικών περιστατικών το οποίο περιλάμβανε παρουσίαση της Morgan Stanley ενόψει της ακροάσεως.

⁴³ Όσον αφορά τα επιχειρήματα σχετικά με την ύπαρξη στρατηγικής αποδοχής συναλλαγών «on-us», οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι δεν προβλήθηκαν από την Επιτροπή κατά τη διοικητική διαδικασία.

⁴⁴ Ως προς το παράρτημα 57 της δεύτερης εκθέσεως των πραγματικών περιστατικών, υποστηρίζουν κατ' ουσία ότι δεν ενημερώθηκαν επαρκώς στο μέτρο που στο σώμα του εν λόγω εγγράφου δεν υπήρχε καμία παραπομπή σε αυτό το παράρτημα.

- 45 Η Επιτροπή εκτιμά ότι εδικαιούτο, τόσο στην προσβαλλόμενη απόφαση όσο και στα υπομνήματά της, να στηριχθεί σε αυτά τα επιχειρήματα και σε αυτό το έγγραφο.
- 46 Το Γενικό Δικαστήριο θα εξετάσει το παραδεκτό των επιχειρημάτων και του εγγράφου επ' ευκαιρία της εξετάσεως των σχετικών λόγων ακυρώσεως.

β) Επί του παραδεκτού παραρτήματος της προσφυγής

- 47 Η Επιτροπή αμφισβητεί το παραδεκτό του παραρτήματος Α5 της προσφυγής το οποίο περιλαμβάνει συνοπτική έκθεση πραγματογνωμοσύνης (στο εξής: συνοπτική έκθεση πραγματογνωμοσύνης).
- 48 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι προσφεύγουσες προβάλλουν με τη συνοπτική έκθεση πραγματογνωμοσύνης επιχειρήματα τα οποία δεν περιλαμβάνονται στην προσφυγή και παρατηρεί ότι τούτο είναι αντίθετο προς την αμιγώς αποδεικτική και διευκρινιστική λειτουργία την οποία επιτελούν τα παραρτήματα.
- 49 Κατά τις προσφεύγουσες, οι λόγοι και τα επιχειρήματα προς στήριξη των οποίων γίνεται επίκληση της συνοπτικής εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης αναπτύχθηκαν επαρκώς στην προσφυγή και, ως εκ τούτου, τηρήθηκαν οι διατάξεις του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας.
- 50 Βάσει του άρθρου 21 του Οργανισμού του Δικαστηρίου και του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας, το δικόγραφο της προσφυγής πρέπει να περιέχει το αντικείμενο της διαφοράς και συνοπτική έκθεση των προβληθέντων

ισχυρισμών. Κατά πάγια νομολογία, για να είναι παραδεκτή μια προσφυγή πρέπει τα ουσιώδη πραγματικά περιστατικά και νομικά στοιχεία επί των οποίων αυτή στηρίζεται να προκύπτουν, τουλάχιστον συνοπτικώς, πλην όμως κατά τρόπο συνεκτικό και κατανοητό, από το ίδιο το κείμενο του δικογράφου. Μολονότι το κύριο μέρος της προσφυγής μπορεί να στηριχθεί και να συμπληρωθεί, επί συγκεκριμένων σημείων, με παραπομπές σε συγκεκριμένα χωρία συνημμένων εγγράφων, γενική παραπομπή σε άλλα κείμενα, ακόμη και συνημμένα στην προσφυγή, δεν μπορεί να καλύψει την έλλειψη ουσιωδών στοιχείων της νομικής επιχειρηματολογίας, τα οποία, δυνάμει των προμνησθεισών διατάξεων, πρέπει να περιλαμβάνονται στο κείμενο της προσφυγής. Επιπλέον, δεν απόκειται στο Γενικό Δικαστήριο να αναζητεί και να εντοπίζει στα παραρτήματα τους ισχυρισμούς και επιχειρήματα που θα μπορούσε να δεχθεί ότι αποτελούν τη βάση της προσφυγής, δεδομένου ότι τα παραρτήματα επιτελούν λειτουργία αμιγώς αποδεικτική και διευκρινιστική (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Σεπτεμβρίου 2007, T-201/04, Microsoft κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. II-3601, σκέψη 94 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 51 Ασφαλώς, εν προκειμένω, οι λόγοι και τα επιχειρήματα προς στήριξη των οποίων γίνεται επίκληση της συνοπτικής εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης προφανώς μπορούν να εντοπισθούν επακριβώς στο δικόγραφο της προσφυγής. Έτσι, οι προσφεύγουσες παραπέμπουν στο έγγραφο αυτό κατά τον σχολιασμό της αναλύσεως της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία ο ανταγωνισμός στην επίμαχη αγορά θα μπορούσε να ενισχυθεί, προκειμένου να απορρίψουν την επίδραση των αποτελεσμάτων που θα είχε, στο παρελθόν, επί του ανταγωνισμού η διείσδυση χρηματοπιστωτικού οργανισμού στην επίμαχη αγορά και να υποστηρίξουν ότι εσφαλμένως η Morgan Stanley παρουσιάσθηκε από την Επιτροπή ως παράγων αποτελεσματικός, σημαντικός και πεπειραμένος.
- 52 Πάντως, διαπιστώνεται ότι η συνοπτική έκθεση πραγματογνωμοσύνης υπερβαίνει την αμιγώς αποδεικτική και διευκρινιστική λειτουργία την οποία επιτελούν τα παραρτήματα. Από την ανάγνωσή της προκύπτει ότι δεν περιορίζεται στη θεμελίωση ή τη συμπλήρωση στοιχείων επί των πραγματικών περιστατικών ή νομικών στοιχείων που προβλήθηκαν ρητώς με δικόγραφο της προσφυγής, αλλά εισάγει νέα επιχειρήματα.
- 53 Κατά συνέπεια, το παράρτημα Α5 της προσφυγής θα ληφθεί υπόψη από το Γενικό Δικαστήριο μόνο στο μέτρο που θεμελιώνει ή συμπληρώνει λόγους ή επιχειρήματα που

προβλήθηκαν ρητώς από τις προσφεύγουσες με τα δικόγραφα των υπομνημάτων τους και εφόσον το Γενικό Δικαστήριο μπορεί να καθορίσει με ακρίβεια τα στοιχεία των υπομνημάτων αυτών που θεμελιώνουν ή συμπληρώνουν αυτούς τους λόγους ή επιχειρήματα (βλ., υπ' αυτήν την έννοια και κατ' αναλογία, απόφαση Microsoft κατά Επιτροπής, σκέψη 50 ανωτέρω, σκέψη 9).

2. Επί του δευτέρου λόγου ακυρώσεως που αφορά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας των προσφευγουσών

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

⁵⁴ Οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι τροποποίησε την ανάλυσή της κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας χωρίς δυνατότητα να καταστήσουν γνωστή την άποψή τους, γεγονός που συνιστά προσβολή των δικαιωμάτων τους άμυνας η οποία πρέπει να επισύρει την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Στις παραγράφους 198 έως 200 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων και στις παραγράφους 5 έως 9 της δεύτερης εκθέσεως των πραγματικών περιστατικών, η Επιτροπή δικαιολόγησε την ύπαρξη σοβαρών επιπτώσεων στον ανταγωνισμό λόγω του περιορισμένου χαρακτήρα του ανταγωνισμού στην αγορά αποδοχής. Όμως, στην αιτιολογική σκέψη 200 της προσβαλλομένης αποφάσεως, δήλωσε για πρώτη φορά ότι δεν θεωρούσε ότι ο ανταγωνισμός ήταν αναποτελεσματικός στην αγορά αυτή. Οι προσφεύγουσες συνάγουν εξ αυτού ότι η ανάλυση της Επιτροπής στηρίχθηκε σε κριτήριο προβαλλόμενο για πρώτη φορά με την προσβαλλόμενη απόφαση κατά το οποίο καίτοι η αγορά αποδοχής στο Ηνωμένο Βασίλειο εμφανίζει αποτελεσματικό ανταγωνισμό, θα μπορούσε ο ανταγωνισμός αυτός να ενισχυθεί περαιτέρω.

⁵⁵ Η Επιτροπή εκτιμά ότι δεν συντρέχει προσβολή του δικαιώματος ακροάσεως των προσφευγουσών.

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

56 Κατά τη νομολογία, η ανακοίνωση των αιτιάσεων πρέπει να εκθέτει τις αιτιάσεις κατά τρόπο αρκούντως σαφή, έστω και συνοπτικό, ώστε οι ενδιαφερόμενοι να είναι σε θέση να αντιληφθούν για ποιες ενέργειες τους επικρίνει η Επιτροπή (απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, T-352/94, Mo Och Domsjö κατά Επιτροπής, Συλλογή 198, σ. II-1989, σκέψη 63). Ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας σε μια διαδικασία που, όπως η προκείμενη, μπορεί να καταλήξει σε επιβολή κυρώσεων προϋποθέτει ότι δόθηκε στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων η ευκαιρία να εκφέρουν, ήδη από το στάδιο της διοικητικής διαδικασίας, λυσιτελώς τη γνώμη τους επί του υποστατού των πραγματικών περιστατικών, των αιτιάσεων και των περιστάσεων τις οποίες επικαλείται η Επιτροπή, καθώς και επί της επιρροής που ασκούν (απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Μαρτίου 2000, T-25/95, T-26/95, T-30/95 έως T-32/95, T-34/95 έως T-39/95, T-42/95 έως T-46/95, T-48/95, T-50/95 έως T-65/95, T-68/95 έως T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 και T-104/95, Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-491, σκέψη 553). Η απαίτηση αυτή ικανοποιείται οσάκις η απόφαση δεν περιέχει κατηγορίες κατά των ενδιαφερομένων για παραβάσεις διαφορετικές από εκείνες που περιέχονται στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και λαμβάνει υπόψη μόνον τα πραγματικά περιστατικά περί των οποίων οι ενδιαφερόμενοι είχαν την ευκαιρία να παράσχουν εξηγήσεις. Εντεύθεν προκύπτει ότι η Επιτροπή μπορεί να λαμβάνει υπόψη μόνον τις αιτιάσεις για τις οποίες οι εν λόγω ενδιαφερόμενοι είχαν τη δυνατότητα να καταστήσουν γνωστή την άποψή τους (απόφαση του Πρωτοδικείου της 23ης Φεβρουαρίου 1994, T-39/92 και T-40/92, CB και Europay κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-49, σκέψη 47).

57 Από πάγια νομολογία προκύπτει ότι η απόφαση δεν πρέπει να αποτελεί ακριβές αντίγραφο της ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Η Επιτροπή πρέπει, συγκεκριμένα, να λαμβάνει υπόψη, με την απόφασή της, τις απαντήσεις των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων στην ανακοίνωση των αιτιάσεων. Συναφώς, πρέπει να μπορεί τόσο να δεχθεί ή να απορρίψει τα επιχειρήματα των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων, όσο και να προβαίνει σε ίδια ανάλυση των πραγματικών περιστατικών που αυτές προβάλλουν, είτε για να παραιτηθεί από τις αιτιάσεις που αποδεικνύονται αβάσιμες, είτε για να αναπροσαρμόσει ή να συμπληρώσει, στο πραγματικό ή στο νομικό πλαίσιο, τα επιχειρήματα που προβάλλει προς στήριξη των αιτιάσεων στις οποίες εμμένει. Επίσης, προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας πρέπει να διαπιστώνεται μόνον αν η τελική απόφαση καταλογίζει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις παραβάσεις διαφορετικές από εκείνες στις οποίες αναφέρεται η ανακοίνωση των αιτιάσεων ή δέχεται διαφορετικά πραγματικά περιστατικά. Η περίπτωση αυτή δεν συντρέχει οσάκις οι προβαλλόμενες διαφορές μεταξύ της ανακοινώσεως των αιτιάσεων και της τελικής αποφάσεως δεν αφορούν άλλες συμπεριφορές πλην εκείνων επί των οποίων έδωσαν ήδη εξηγήσεις οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις και οι οποίες, ως εκ τούτου, ουδεμία σχέση έχουν

με οποιαδήποτε νέα αιτίαση (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, T-191/98, T-212/98 έως T-214/98, Atlantic Container Line κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-3275, σκέψη 191 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

58 Περαιτέρω, για να προβάλουν προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας σε σχέση με τις αιτιάσεις που διατυπώνονται στην προσβαλλόμενη απόφαση, οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις δεν μπορούν απλώς να επικαλεστούν την ύπαρξη και μόνο διαφορών μεταξύ της ανακοινώσεως αιτιάσεων και της προσβαλλομένης αποφάσεως, χωρίς να εκθέσουν κατά τρόπο σαφή και συγκεκριμένο τους λόγους για τους οποίους εκάστη των διαφορών αυτών συνιστά, στη συγκεκριμένη περίπτωση, νέα αιτίαση σε σχέση με την οποία δεν είχαν την ευκαιρία να διατυπώσουν την άποψή τους. Συγκεκριμένα, κατά πάγια νομολογία, η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας πρέπει να εξετάζεται με βάση τις συγκεκριμένες περιστάσεις κάθε περιπτώσεως, καθόσον εξαρτάται ουσιωδώς από τις αιτιάσεις που διατύπωσε η Επιτροπή για να θεμελιώσει την παράβαση που προσάπτει στις οικείες επιχειρήσεις (βλ. απόφαση Atlantic Container Line κ.λπ. κατά Επιτροπής, σημείο 57 ανωτέρω, σκέψη 192 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

59 Στις παραγράφους 198 έως 200 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, η Επιτροπή στηρίχθηκε σε χαρακτηριστικά της αγοράς και, μεταξύ άλλων, στον μεγάλο βαθμό συγκεντρώσεως που παρουσιάζει, προκειμένου να διαπιστώσει ότι ο ανταγωνισμός σε αυτήν ήταν περιορισμένος, ειδικότερα όσον αφορά την αποδοχή συναλλαγών πραγματοποιούμενων σε μικρομεσαίους εμπόρους.

60 Με τις από 3 Δεκεμβρίου 2004 παρατηρήσεις, οι προσφεύγουσες αμφισβήτησαν αυτήν την ανάλυση της Επιτροπής αναφερόμενες, μεταξύ άλλων, στη μείωση της τιμής των εξόδων που επιβάλλονται στους εμπόρους ή στη δυνατότητα των εμπόρων να αλλάξουν τον αποδέκτη. Απαντώντας σε αυτές τις παρατηρήσεις η Επιτροπή επισήμανε, στην αιτιολογική σκέψη 200 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι ο ανταγωνισμός στην αγορά δεν ήταν «αναποτελεσματικός» και ότι μπορούσε να ενισχυθεί περαιτέρω.

- 61 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν προβάλλει, στην αιτιολογική σκέψη 200 της προσβαλλομένης απόφασης, νέα αιτίαση έναντι των προσφευγουσών ούτε στηρίζεται σε νέο πραγματικό περιστατικό. Απλώς συμπληρώνει την ανάλυσή της λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις των προσφευγουσών, ως οφείλει κατ'εφαρμογή της προπαρατεθείσας στις σκέψεις 56 και 57 σκέψεις νομολογίας.
- 62 Έτσι, αυτή η εξέλιξη της αιτιολογίας στην προσβαλλόμενη απόφαση σε σχέση με την παρατεθείσα αρχικώς στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, όχι μόνον δεν αποτελεί προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας των προσφευγουσών, αλλά αποδεικνύει αντιθέτως ότι οι προσφεύγουσες ήταν σε θέση να υποστηρίξουν τη θέση τους επί της αιτιάσεως της Επιτροπής, σχετικά με το ότι, όσον αφορά το επίπεδο του υφιστάμενου ανταγωνισμού στην επίμαχη αγορά, η επίδικη συμπεριφορά είχε περιοριστικά για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα.
- 63 Το γεγονός ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, στη δυνατότητα ενισχύσεως του ανταγωνισμού στην οικεία αγορά δεν συνιστά, επομένως, προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας των προσφευγουσών.
- 64 Συνεπώς, ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

3. Επί του δεύτερου και του τρίτου λόγου ακυρώσεως με τους οποίους αμφισβητείται ο περιοριστικός για τον ανταγωνισμό χαρακτήρας της επίδικης συμπεριφοράς

- 65 Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν την εκτίμηση της Επιτροπής σχετικά με τα περιοριστικά για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα της επίδικης συμπεριφοράς δυνάμει του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ. Με τον πρώτο λόγο ακυρώσεως, αρνούνται ότι η επίδικη συμπεριφορά είχε ως συνέπεια τον αποκλεισμό της Morgan Stanley από την επίμαχη αγορά. Στο πλαίσιο του τρίτου λόγου ακυρώσεως, επικρίνουν την εκτίμηση

της Επιτροπής σχετικά με τις συνέπειες που επέφερε η παρουσία της Morgan Stanley επί του ανταγωνισμού στην εν λόγω αγορά.

⁶⁶ Προ της αναλύσεως του βασίμου αυτών των δύο λόγων ακυρώσεως, επισημαίνεται ότι οι προσφεύγουσες δεν επαναλαμβάνουν στο πλαίσιο της υπό κρίση προσφυγής τα επιχειρήματα τα οποία ανέπτυξαν κατά τη διοικητική διαδικασία, κατά τα οποία η εφαρμογή του Κανόνα έναντι της Morgan Stanley δικαιολογούνταν εκ του ότι το σύστημα Discover ήταν ανταγωνιστικό έναντι της Visa, και, ως εκ τούτου, δεν αμφισβητούν τις εκτιμήσεις της Επιτροπής που περιλαμβάνονται στην προσβαλλόμενη απόφαση με τις οποίες δεν γίνεται δεκτός ο αντικειμενικώς δικαιολογημένος χαρακτήρας της επίδικης συμπεριφοράς.

⁶⁷ Από πάγια νομολογία προκύπτει ότι η αξιολόγηση συμφωνίας, αποφάσεως ενώσεως επιχειρήσεων ή εναρμονισμένης πρακτικής κατά το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ πρέπει να λαμβάνει υπόψη το συγκεκριμένο πλαίσιο εντός του οποίου αυτές αναπτύσσουν τις συνέπειές τους, και ειδικότερα, το οικονομικό και νομικό πλαίσιο εντός του οποίου αναπτύσσουν τη δράση τους οι οικείες επιχειρήσεις, τη φύση των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών, καθώς και τους πραγματικούς όρους λειτουργίας και τη διάρθρωση της σχετικής αγοράς, εκτός αν πρόκειται για συμφωνία συνεπαγόμενη κατάφωρους περιορισμούς του ανταγωνισμού, όπως τον καθορισμό των τιμών, την κατανομή της αγοράς ή τον έλεγχο των πωλήσεων. Πράγματι, στην τελευταία αυτή περίπτωση μόνο στο πλαίσιο του άρθρου 81, παράγραφος 3, της Συνθήκης μπορούν τέτοιοι περιορισμοί να σταθμιστούν σε σχέση με τις προβαλλόμενες ως ευεργετικές για τον ανταγωνισμό συνέπειές τους, προκειμένου να χορηγηθεί η απαλλαγή από την απαγόρευση που προβλέπει η παράγραφος 1 του ίδιου άρθρου (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Σεπτεμβρίου 1998, T-374/94, T-375/94, T-384/94 και T-388/94, European Night Services κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-3141, σκέψη 136 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

⁶⁸ Η εξέταση των όρων του ανταγωνισμού σε δεδομένη αγορά γίνεται όχι μόνο βάσει του πραγματικού ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων που είναι ήδη παρούσες στη σχετική αγορά, αλλά και βάσει του δυνητικού ανταγωνισμού, προκειμένου να διαπιστωθεί αν, λαμβανομένης υπόψη της διαρθρώσεως της αγοράς και του οικονομικού και νομικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία της, υφίστανται πραγματικές και

συγκεκριμένες δυνατότητες ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων ή αν ένας νέος ανταγωνιστής μπορεί να διεισδύσει στη συγκεκριμένη αγορά και να ανταγωνιστεί τις ήδη εγκατεστημένες επιχειρήσεις (απόφαση *European Night Services* κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 67 ανωτέρω, σκέψη 137).

- 69 Εξάλλου, για να εξακριβωθεί αν συμφωνία, απόφαση ενώσεως επιχειρήσεων ή εναρμονισμένη πρακτική πρέπει να θεωρηθούν ως απαγορευόμενες λόγω του ότι έχουν ως αποτέλεσμα την αλλοίωση του ανταγωνισμού, πρέπει να εξεταστεί η λειτουργία του ανταγωνισμού εντός του πραγματικού πλαισίου όπου θα διεξαγόταν, αν δεν υπήρχε η επίμαχη συμφωνία, απόφαση ενώσεως επιχειρήσεων ή εναρμονισμένη πρακτική (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Μαΐου 1998, *C-7/95 P, Deere* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-3111, σκέψη 76, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 70 Ως προς την έκταση του δικαστικού ελέγχου στις εκτιμήσεις της Επιτροπής, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, κατά πάγια νομολογία, μολονότι ο δικαστής της Ένωσης ασκεί γενικώς πλήρη έλεγχο ως προς το αν συντρέχουν ή όχι οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, ο έλεγχος που ασκεί στις περίπλοκες εκτιμήσεις οικονομικής φύσεως που εκφέρει η Επιτροπή περιορίζεται αναγκαία στην εξέταση του αν τηρήθηκαν οι κανόνες διαδικασίας και αιτιολογίας καθώς και αν τα πραγματικά περιστατικά ήταν ακριβή και δεν υφίστατο προφανής πλάνη εκτιμήσεως ή κατάχρηση εξουσίας (βλ. απόφαση *Deere* κατά Επιτροπής, σκέψη 69 ανωτέρω, σκέψη 34 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Πάντως, καίτοι ο δικαστής της Ένωσης αναγνωρίζει στην Επιτροπή περιθώριο εκτιμήσεως, εντούτοις τούτο δεν συνεπάγεται ότι δεν πρέπει να ελέγχει την εκ μέρους της Επιτροπής ερμηνεία στοιχείων οικονομικής φύσεως. Συγκεκριμένα, ο δικαστής της Ένωσης δεν οφείλει να εξακριβώσει μόνο την ακρίβεια των προβληθέντων αποδεικτικών στοιχείων, την αξιοπιστία και τη συνοχή τους, αλλά και να ελέγξει αν τα στοιχεία αυτά αποτελούν το σύνολο των κρίσιμων δεδομένων που πρέπει να ληφθούν υπόψη για την εκτίμηση μιας περίπλοκης καταστάσεως και αν μπορούν να στηρίξουν τα συμπεράσματα που συνήχθησαν βάσει των δεδομένων αυτών (βλ., απόφαση *Microsoft* κατά Επιτροπής, σκέψη 50 ανωτέρω, σκέψη 89 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 71 Υπό το πρίσμα των ως άνω σκέψεων πρέπει να εξετασθεί το βάσιμο των δύο προβληθέντων από τις προσφεύγουσες λόγων ακυρώσεως.

α) Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως που αφορά τη μη συνεκτίμηση εκ μέρους της Επιτροπής της δυνατότητας της Morgan Stanley να διεισδύσει στην επίμαχη αγορά μέσω συμβάσεως βιτρίνας

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 72 Κατά τις προσφεύγουσες, ο υπό κρίση λόγος ακυρώσεως αποτελείται από δύο σκέλη.

- 73 Στο πλαίσιο του πρώτου σκέλους, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι το σκεπτικό της Επιτροπής πάσχει πλάνη περί το δίκαιο λόγω της εφαρμογής εσφαλμένου νομικού κριτηρίου καθόσον απέρριψε τη δυνατότητα διεισδύσεως της Morgan Stanley μέσω συμβάσεως βιτρίνας με το αιτιολογικό ότι μία τέτοια σύμβαση, αφενός, δεν θα εξασφάλιζε στην πράξη σε μία τράπεζα όπως η Morgan Stanley αποτελεσματικό μέσο διεισδύσεως στην αγορά και, αφετέρου, δεν θα συνιστούσε για τη Morgan Stanley υποκατάστατο της αποδοχής στο όνομά της.

- 74 Με το δεύτερο σκέλος, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι οι προβαλλόμενοι από την Επιτροπή δικαιολογητικοί λόγοι πάσχουν από πλάνη περί τα πραγματικά περιστατικά και πλάνη εκτιμήσεως. Έτσι, πρώτον, εσφαλμένως η Επιτροπή θεώρησε ότι οι συμβάσεις βιτρίνας δεν χρησιμοποιούνται από τις μεγάλες διεθνείς τράπεζες.

- 75 Δεύτερον, το επιχείρημα ότι η σύμβαση βιτρίνας δεν θα παρείχε τη δυνατότητα στη Morgan Stanley να επιδιώξει στρατηγική στηριζόμενη στην ενοποίηση των δραστηριοτήτων αποδοχής και εκδόσεως είναι εσφαλμένο. Εξάλλου, το επιχείρημα αυτό, στο μέρος που αφορά τη στρατηγική αποδοχής συναλλαγών «on-us», πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο, στο μέτρο που προβλήθηκε για πρώτη φορά με την προσβαλλόμενη απόφαση και δεν γνωστοποιήθηκε στις προσφεύγουσες κατά τη διοικητική διαδικασία.
- 76 Τρίτον, εσφαλμένως η Επιτροπή συνήγαγε ότι θα ήταν δύσκολο για τη Morgan Stanley να ανεύρει αντισυμβαλλόμενο για τη σύμβαση βιτρίνας. Η Επιτροπή, πρώτον, απέκλεισε αδικαιολόγητα τις μεγάλες δραστηριοποιούμενες στην αγορά αποδοχής τράπεζες, δεύτερον, υποτίμησε τις δυνατότητες ανευρέσεως αντισυμβαλλομένου σε σύμβαση βιτρίνας μεταξύ των μελών της Visa που δεν δραστηριοποιούνται στην αγορά αποδοχής και, τρίτον, αγνόησε τη δυνατότητα της Morgan Stanley να συνάψει σύμβαση βιτρίνας με αλλοδαπή τράπεζα.
- 77 Τέταρτον, εσφαλμένως επισημάνθηκε ότι οι συμβάσεις βιτρίνας υπαγορεύουν πρόσθετα έξοδα και πολυπλοκότητα. Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ειδικότερα ότι το κεφάλαιο 2.10 του περιφερειακού εσωτερικού κανονισμού της Visa Europe, στον οποίο αναφέρεται η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση, δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις βιτρίνας. Εξάλλου, έπρεπε να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι τα μέλη της Visa εκτίθενται επίσης σε έξοδα αναζητήσεως πελατείας. Από τη μαρτυρία ενός εκ των διευθυντών εταιρίας διαχειρίσεως προκύπτει ότι οι συμβάσεις βιτρίνας δεν είναι λιγότερο αποτελεσματικές από την άμεση αποδοχή υπό την ιδιότητα μέλους της Visa, αλλά εμφανίζουν, αντιθέτως, πλεονεκτήματα για τον εκ των πραγμάτων αποδέκτη. Τέλος, εσφαλμένως η Επιτροπή επισήμανε την ύπαρξη «πρόσθετης ανεπάρκειας» κατά τη σύναψη συμβάσεως βιτρίνας με το αιτιολογικό ότι η Morgan Stanley αποτελεί επίσης μέλος του δικτύου πληρωμών με κάρτα MasterCard (στο εξής: «σύστημα MasterCard»).
- 78 Η Επιτροπή θεωρεί ότι αυτός ο λόγος ακυρώσεως είναι αβάσιμος.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

79 Ο εξεταζόμενος λόγος ακυρώσεως συνεπάγεται την εξέταση του ζητήματος αν, και υπό ποιες περιστάσεις, η Επιτροπή όφειλε να συναγάγει από το ότι η Morgan Stanley είχε τη δυνατότητα να συνάψει σύμβαση βιτρίνας με μέλος της Visa ότι η επίμαχη συμπεριφορά δεν είχε ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό της από την οικεία αγορά.

80 Προκαταρκτικώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι διάδικοι συμφωνούν με την περιγραφή της συμβάσεως βιτρίνας που παρατίθεται στην αιτιολογική σκέψη 110 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ως ακολούθως:

«Οι τράπεζες έχουν παύσει τις δραστηριότητες προσεταιρισμού εμπόρων και ενεργούν πλέον ως απλή διεπαφή (ή “βιτρίνα”) μεταξύ της Visa και της MasterCard, αφενός, και τρίτου παρέχοντος υπηρεσίες, αφετέρου. Επομένως, ο τρίτος παρέχων υπηρεσίες αναλαμβάνει την ευθύνη σχεδόν για το σύνολο της υπηρεσίας αποδοχής και φέρει τον κίνδυνο σχετικά με την εισοδηματική ροή του εμπόρου. Προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση των κανόνων του συστήματος Visa, οι συναπτόμενες με εμπόρους συμβάσεις είναι συνήθως τριμερείς συμβάσεις μεταξύ του εμπόρου, του παρέχοντος υπηρεσίες και της τράπεζας που αποτελεί μέλος του δικτύου. Οι συμβάσεις αυτές μεταξύ τράπεζας που αποτελεί μέλος της Visa/MasterCard και τρίτου παρέχοντος υπηρεσίες που δεν είναι τράπεζα καλούνται ορισμένες φορές “συμβάσεις βιτρίνας”».

81 Όπως εκτέθηκε στη σκέψη 67 ανωτέρω, η αξιολόγηση συμφωνίας, αποφάσεως ενώσεως επιχειρήσεων ή εναρμονισμένης πρακτικής κατά το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ πρέπει να λαμβάνει υπόψη το συγκεκριμένο πλαίσιο εντός του οποίου αυτές αναπτύσσουν τις συνέπειές τους, και ειδικότερα, το οικονομικό και νομικό πλαίσιο εντός του οποίου αναπτύσσουν τη δράση τους οι οικείες επιχειρήσεις, τη φύση των

σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών, καθώς και τους πραγματικούς όρους λειτουργίας και τη διάρθρωση της σχετικής αγοράς.

- ⁸² Το γεγονός ότι οι κανόνες του συστήματος Visa επιφυλάσσουν στα μέλη την αποδοχή των συναλλαγών που πραγματοποιούνται σε εμπόρους συνιστά, ασφαλώς, στοιχείο του οικονομικού και νομικού πλαισίου εντός του οποίου η επίδικη συμπεριφορά πρέπει να αξιολογηθεί. Πάντως, πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη τα λοιπά στοιχεία που καθορίζουν τις δυνατότητες προσβάσεως στη σχετική αγορά (βλ., υπ' αυτήν την έννοια και κατ' αναλογία, απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Φεβρουαρίου 1991, C-234/89, Δηλιμίτης, Συλλογή 1991, σ. I-935, σκέψη 20).
- ⁸³ Συναφώς, το γεγονός ότι οι οικονομικοί παράγοντες που δεν έχουν την ιδιότητα μέλους της Visa έχουν τη δυνατότητα να διεισδύσουν στην οικεία αγορά χάρις στη σύναψη συμβάσεως βιτρίνας με μέλος της Visa, αποτελεί στοιχείο του οικονομικού και νομικού πλαισίου το οποίο θα έπρεπε ενδεχομένως να ληφθεί υπόψη σε περίπτωση που θα συνιστούσε πραγματική και συγκεκριμένη δυνατότητα για τη Morgan Stanley να διεισδύσει στην οικεία αγορά και να ανταγωνισθεί τις ήδη εγκατεστημένες επιχειρήσεις (βλ., υπ' αυτήν την έννοια και κατ' αναλογία, απόφαση Δηλιμίτης, σκέψη 82 ανωτέρω, σκέψη 21).
- ⁸⁴ Για να εξακριβωθεί αν η σύναψη συμβάσεως βιτρίνας με μέλος της Visa συνιστούσε πραγματική και συγκεκριμένη δυνατότητα για τη Morgan Stanley να διεισδύσει στην οικεία αγορά και να ανταγωνισθεί τις ήδη εγκατεστημένες επιχειρήσεις, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι όροι υπό τους οποίους δρουν οι ανταγωνιστικές δυνάμεις στη σχετική αγορά.
- ⁸⁵ Επομένως, κατά λογική συνέπεια, μια εξωπραγματική ή όλως υποθετική δυνατότητα διεισδύσεως στην οικεία αγορά, λαμβανομένων υπόψη των εν λόγω όρων, δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη.

- 86 Στο πλαίσιο του πρώτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως, το οποίο αφορά την ύπαρξη πλάνης περί το δίκαιο της Επιτροπής, οι προσφεύγουσες βάλλουν κατά της διατυπώσεως που χρησιμοποίησε η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 121 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η οποία έχει ως ακολούθως:

«[Μ]ολονότι οι τράπεζες οι οποίες προτίθενται να διεισδύσουν στην αγορά αποδοχής συναλλαγών πληρωμής με πιστωτικές και προθεσμιακές/χρεωστικές κάρτες που πραγματοποιούνται σε εμπόρους μπορούν, θεωρητικώς, να πράξουν τούτο μέσω συμβάσεως βιτρίνας, μία τέτοια σύμβαση δεν εγγυάται στην πράξη σε τράπεζα όπως η Morgan Stanley αποτελεσματικό μέσο διεισδύσεως στην αγορά και δεν υποκαθιστά την στο όνομά της αποδοχή.»

- 87 Δεν είναι δυνατό να συναχθεί μόνο από αυτήν την αιτιολογική σκέψη πλάνη περί το δίκαιο της Επιτροπής λόγω εφαρμογής εσφαλμένου νομικού κριτηρίου, καθώς τέτοια πλάνη θα μπορούσε να εντοπιστεί μόνον αναλύοντας τους δικαιολογητικούς λόγους που στηρίζουν τη διαπίστωση της Επιτροπής, η βασιμότητα της οποίας αμφισβητείται στο πλαίσιο του δευτέρου σκέλους του λόγου ακυρώσεως.

- 88 Συνεπώς, τα δύο σκέλη του παρόντος λόγου ακυρώσεως θα εξετασθούν από κοινού.

- 89 Στην προσβαλλόμενη απόφαση η Επιτροπή στηρίχθηκε σε τέσσερις σειρές δικαιολογητικών λόγων που αφορούν, πρώτον, το γεγονός ότι οι συμβάσεις βιτρίνας δεν χρησιμοποιούνται από τις μεγάλες διεθνείς τράπεζες, δεύτερον, την αδυναμία της Morgan Stanley να επιδώξει στρατηγική στηριζόμενη στη διείσδυση στις δραστηριότητες αποδοχής και εκδόσεως μέσω συμβάσεως βιτρίνας, τρίτον, τη δυσκολία που αντιμετωπίζει η Morgan Stanley να ανεύρει αντισυμβαλλόμενο στη σύμβαση βιτρίνας και, τέταρτον, την πολυπλοκότητα και το πρόσθετο κόστος που συνεπάγεται αυτή η μορφή αποδοχής.

- 90 Εν προκειμένω, αρκεί η εξέταση του βασίμου των δικαιολογητικών λόγων που προβάλλει η Επιτροπή σχετικά με τη δυσκολία της Morgan Stanely να ανεύρει αντισυμβαλλόμενο στη σύμβαση βιτρίνας.
- 91 Από τα παραδείγματα συμβάσεων βιτρίνας που παρατίθενται στην προσβαλλόμενη απόφαση, αλλά και από εκείνα που παρέθεσαν οι προσφεύγουσες, προκύπτει ότι τέτοιες συμβάσεις συνάπτονται κυρίως με εκ των πραγμάτων αποδέκτες, ήδη παρόντες στην αγορά αποδοχής – χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί ή επιχειρήσεις διαχείρισεως–, κι επομένως δεν επιτρέπουν τη διείσδυση νέου ανταγωνιστή στην επίμαχη αγορά, αλλά μάλλον ενισχύουν την ανταγωνιστική θέση των ήδη παρόντων σε αυτήν.
- 92 Τα μόνα παραδείγματα διεισδύσεως στην επίμαχη αγορά νέου ανταγωνιστή με τη σύναψη συμβάσεως βιτρίνας αφορούν εταιρίες διαχειρίσεως που διατηρούν απευθείας εμπορικές σχέσεις με μέλος της Visa το οποίο συμβάλλεται στη σύμβαση βιτρίνας. Πάντως, πρέπει να διαπιστωθεί ότι η κατάσταση της Morgan Stanley, ως χρηματοπιστωτικού οργανισμού και, ως εκ τούτου, ανταγωνιστή των μελών της Visa σε αγορές άλλες από εκείνη της αποδοχής, δεν είναι παρόμοια με την κατάσταση των εταιριών διαχείρισεως οι οποίες δεν ασκούν τραπεζική δραστηριότητα.
- 93 Υπ’ αυτές τις περιστάσεις, η προσβαλλόμενη από τις προσφεύγουσες δυνατότητα της Morgan Stanley, ως χρηματοπιστωτικού οργανισμού μη παρόντος στην επίμαχη αγορά, να ανεύρει αντισυμβαλλόμενο βιτρίνας μεταξύ των μεγάλων τραπεζών που ενδέχεται να εγκαταλείψουν την επίμαχη αγορά, των μελών της Visa που δεν δραστηριοποιούνται στην εν λόγω αγορά ή αλλοδαπής τράπεζας μέλους της Visa που επιθυμεί να αποκτήσει τραπεζική παρουσία στο Ηνωμένο Βασίλειο, έχει χαρακτήρα κατ’ ουσία θεωρητικό και κερδοσκοπικό.

- ⁹⁴ Ορθώς, επομένως, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι θα ήταν δύσκολο για την Morgan Stanley να ανεύρει αντισυμβαλλόμενο βιτρίνας. Πρέπει να θεωρηθεί ότι η διαπίστωση αυτή δικαιολογεί από μόνη της το ότι η Επιτροπή απορρίπτει την υπόθεση της διεισδύσεως της Morgan Stanley στην επίμαχη αγορά μέσω συμβάσεως βιτρίνας.
- ⁹⁵ Επιβάλλεται, ως εκ περισσού, η επισήμανση ότι το βάσιμο της διαπιστώσεως της Επιτροπής ενισχύεται από τους δικαιολογητικούς λόγους κατά τους οποίους η αποδοχή στο πλαίσιο συμβάσεως βιτρίνας είναι περισσότερο περίπλοκη και δαπανηρή σε σχέση με την αποδοχή ως μέλος της Visa.
- ⁹⁶ Πρώτον, ως προς την μεγαλύτερη περιπλοκότητα που εμφανίζει η αποδοχή στο πλαίσιο συμβάσεως βιτρίνας, πρέπει να ληφθεί υπόψη η διαπίστωση στην αιτιολογική σκέψη 117 της προσβαλλομένης αποφάσεως κατά την οποία οι συμβάσεις που συνάπτονται με τους εμπόρους στο πλαίσιο συμβάσεως βιτρίνας είναι, εν γένει, τριμερείς καθώς περιλαμβάνουν και τον αντισυμβαλλόμενο βιτρίνας. Διαπιστώνεται ότι οι προσφεύγουσες, καίτοι αμφισβητούν το ακριβές περιεχόμενο των υποχρεώσεων του εκ των πραγμάτων αποδέκτη στο πλαίσιο αυτής της μορφής συμβάσεως, δεν αρνούνται τον τριμερή χαρακτήρα των επίμαχων συμβάσεων.
- ⁹⁷ Επίσης, η Επιτροπή έκρινε, κατ' ουσία, στην αιτιολογική σκέψη 118 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι ο αντισυμβαλλόμενος βιτρίνας υπέχει υποχρεώσεις έναντι της Visa και ότι από αυτές τις υποχρεώσεις απέρρεαν περαιτέρω δεσμεύσεις για τον εκ των πραγμάτων αποδέκτη.
- ⁹⁸ Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν την έκταση των υποχρεώσεων αυτών επισημαίνοντας ότι το κεφάλαιο του εσωτερικού κανονισμού της Visa Europe επί του οποίου η Επιτροπή στηρίχθηκε δεν έχει εφαρμογή για τους εκ των πραγμάτων αποδέκτες.

- 99 Αφενός, παρατηρείται ότι οι προσφεύγουσες δεν διευκρίνισαν τους ακριβείς κανόνες που διέπουν τις αντίστοιχες υποχρεώσεις του αντισυμβαλλομένου βιτρίνας και του εκ των πραγμάτων αποδέκτη, καθόσον το έντυπο που προσάρτησαν στο υπόμνημά τους απαντήσεως είναι ως προς τούτο ανεπαρκές.
- 100 Αφετέρου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν ότι ο αντισυμβαλλόμενος βιτρίνας υποχρεούται να ενεργεί ως διεπαφή μεταξύ της Visa και του εκ των πραγμάτων αποδέκτη. Πάντως, μπορεί ευλόγως να συναχθεί από τον ρόλο αυτό διεπαφής η ύπαρξη υποχρεώσεων που βαρύνουν τόσο τον αντισυμβαλλόμενο βιτρίνας όσο και τον εκ των πραγμάτων αποδέκτη, οι οποίες δεν υπάρχουν όταν μέλος της Visa δραστηριοποιείται απευθείας στην αγορά αποδοχής.
- 101 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή ορθώς διαπίστωσε ότι η αποδοχή στο πλαίσιο συμβάσεως βιτρίνας ήταν περισσότερο περίπλοκη από την αποδοχή υπό την ιδιότητα μέλους της Visa, και τούτο χωρίς να απαιτείται να εξετασθεί η συνάφεια και το βάσιμο της εκτιμήσεώς της κατά την οποία η σύναψη συμβάσεως βιτρίνας προκαλούσε «πρόσθετη ανεπάρκεια» λόγω της ιδιότητας της Morgan Stanley ως μέλος του συστήματος MasterCard.
- 102 Δεύτερον, όσον αφορά το πρόσθετο κόστος που συνεπάγεται η αποδοχή μέσω συμβάσεως βιτρίνας, η Επιτροπή αναφέρθηκε στο γεγονός ότι ο εκ των πραγμάτων αποδέκτης όχι μόνο θα πρέπει να αποζημιώσει τον αντισυμβαλλομένο του βιτρίνας για την αγορά του χαρτοφυλακίου αποδοχής, αλλά και να του καταβάλει αμοιβή.
- 103 Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν την ανάλυση αυτή υποστηρίζοντας ότι τα μέλη της Visa τα οποία δραστηριοποιούνται απευθείας στην αγορά αποδοχής υποβάλλονται επίσης σε δαπάνες, ιδίως ανευρέσεως πελατείας. Η αμοιβή που καταβάλλεται από τον εκ των πραγμάτων αποδέκτη στον αντισυμβαλλομένο του βιτρίνας αποτελεί έτσι το αντάλλαγμα, μεταξύ άλλων, της παραπομπής πελατών από τον αντισυμβαλλόμενο βιτρίνας.

- 104 Η επιχειρηματολογία αυτή δεν μπορεί να αναιρέσει το βάσιμο της αναλύσεως της Επιτροπής. Συγκεκριμένα, καίτοι μέρος των καταβαλλομένων τελών μπορεί πράγματι να αντιστοιχεί σε έξοδα τα οποία, σε κάθε περίπτωση, θα έφερε το μέλος της Visa που δραστηριοποιείται απευθείας στην αγορά αποδοχής, η Επιτροπή μπορούσε μολαταύτα ευλόγως να εκτιμήσει ότι οι πραγματοποιούμενες πληρωμές στον αντισυμβαλλόμενο βιτρίνας αποτελούν επίσης ανταμοιβή για τις παρεχόμενες υπηρεσίες διεπαφής και αντιστοιχούν, τουλάχιστον εν μέρει, σε έξοδα τα οποία δεν φέρουν τα μέλη της Visa τα οποία δραστηριοποιούνται απευθείας στην αγορά αποδοχής.
- 105 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή, χωρίς να υποπέσει σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, επισήμανε ότι η αποδοχή μέσω συμβάσεως βιτρίνας ήταν περισσότερο περίπλοκη και δαπανηρή απ' ό,τι η αποδοχή υπό την ιδιότητα μέλους της Visa.
- 106 Όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 84 ανωτέρω, οι συνέπειες αυτές των εκτιμήσεων επί της προβαλλόμενης από τις προσφεύγουσες δυνατότητας διεισδύσεως στην εν λόγω αγορά της Morgan Stanley μέσω συμβάσεως βιτρίνας πρέπει να εξετάζονται βάσει των όρων υπό τους οποίους δρουν οι ανταγωνιστικές δυνάμεις στην επίμαχη αγορά.
- 107 Επιβάλλεται η υπόμνηση ότι η Επιτροπή υποστήριξε την ύπαρξη δύο ευνοϊκών παραγόντων για την πρόσβαση στην αγορά ενός νέου ανταγωνιστή, ήτοι της δυνατότητας να επιδοθεί σε ανταγωνισμό βάσει παραμέτρων άλλων από την τιμή, και δη της ποιότητας της υπηρεσίας, και της υπάρξεως για τους εμπόρους απλών και φθηνών διαδικασιών αλλαγής αποδέκτη.
- 108 Πάντως, η Επιτροπή διαπίστωσε περαιτέρω στην προβαλλόμενη απόφαση, χωρίς να αντικρουσθεί από τις προσφεύγουσες επ' αυτού, ότι η διάρθρωση της επίμαχης αγοράς χαρακτηριζόταν από υψηλό βαθμό συγκεντρώσεως. Έτσι, προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 166 έως 168 της προβαλλόμενης αποφάσεως ότι, βάσει των στοιχείων που είχε στη διάθεσή της η Επιτροπή, το 2003, οι δύο κύριοι αποδέκτες αντιπροσώπευαν το 61 % της αγοράς αποδοχής και οι τέσσερις μεγαλύτεροι αποδέκτες αντιπροσώπευαν το 90 % αυτής της ίδιας αγοράς, το δε υπόλοιπο της αγοράς

κατανέμεται σε τέσσερις αποδέκτες. Η Επιτροπή επισήμανε, επίσης, στην αιτιολογική σκέψη 169 της προσβαλλομένης απόφασεως, μία τάση σταθεροποιήσεως αυτής της αγοράς αναφερόμενη στο γεγονός ότι πλήθος αποδεκτών μεσαίου μεγέθους είχαν παύσει ή παραχωρήσει τις δραστηριότητές τους αποδοχής σε μικρό αριθμό χρηματοπιστωτικών οργανισμών και εταιριών διαχειρίσεως.

- 109 Ομοίως, στην προσβαλλόμενη απόφαση επισημαίνεται ότι η τελευταία διείσδυση στην επίμαχη αγορά ανέτρεχε στο 1996 και ότι κανένας από τους ερωτηθέντες από την Επιτροπή χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς δεν προτίθετο να διεισδύσει σε αυτήν.
- 110 Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η διάρθρωση της αγοράς αποδοχής, παρά τους παράγοντες που κατά την Επιτροπή ευνοούν την πρόσβαση στην αγορά ενός νέου ανταγωνιστή, καθιστά απίθανη τη διείσδυση της Morgan Stanley στην επίμαχη αγορά μέσω συμβάσεως βιτρίνας, θέτοντας αυτήν ευθύς εξαρχής σε μειονεκτικότερη θέση έναντι των ήδη εγκατεστημένων στην εν λόγω αγορά κύριων ανταγωνιστών της.
- 111 Κατόπιν των προεκτεθέντων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι δεν υπήρχε δυνατότητα διεισδύσεως της Morgan Stanley μέσω συμβάσεως βιτρίνας αιτιολογείται επαρκώς βάσει των εκτιμήσεων σχετικά με τη δυσκολία ανευρέσεως αντισυμβαλλομένου βιτρίνας και, επιπρόσθετα, βάσει των εκτιμήσεων περί πολυπλοκότητας και πρόσθετου κόστους που συνεπάγονται οι συμβάσεις βιτρίνας. Επομένως, η Επιτροπή δεν εφήρμοσε εσφαλμένο νομικό κριτήριο, αντιθέτως προς τα προβαλλόμενα από τις προσφεύγουσες.
- 112 Υπό αυτές τις περιστάσεις, παρέλκει η εξέταση των λοιπών επικρίσεων σχετικά με τους προβληθέντες από την Επιτροπή δικαιολογητικούς λόγους κατά τους οποίους οι συμβάσεις βιτρίνας δεν χρησιμοποιούνται από μεγάλες διεθνείς τράπεζες και δεν είναι δυνατή η επιδίωξη στρατηγικής βασιζόμενης στη διείσδυση στις δραστηριότητες αποδοχής και εκδόσεως. Ως εκ τούτου, παρέλκει η απάντηση στις προβληθείσες από τις προσφεύγουσες ενστάσεις απαραδέκτου όσον αφορά τα επιχειρήματα της

Επιτροπής σχετικά με τη φερόμενη πρόθεση της Morgan Stanley να επιδιώξει στρατηγική αποδοχής συναλλαγών «on-us».

113 Επομένως, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

β) Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως που αφορά τις συνέπειες επί του ανταγωνισμού της παρουσίας της de Morgan Stanley στην επίμαχη αγορά.

114 Στο πλαίσιο αυτού του λόγου ακυρώσεως, οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή, πρώτον, ότι εφάρμοσε εσφαλμένο από οικονομικής και νομικής απόψεως κριτήριο προκειμένου να εκτιμήσει τις συνέπειες της επίδικης συμπεριφοράς επί του ανταγωνισμού, δεύτερον, ότι υποτίμησε τον βαθμό ανταγωνισμού στην επίμαχη αγορά. Επικρίνουν, επίσης, την ανάλυσή της σχετικά με τις συνέπειες που θα μπορούσε να είχε η διείσδυση της Morgan Stanley στην επίμαχη αγορά.

Επί του πρώτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως που αφορά εφαρμογή εσφαλμένου από οικονομικής και νομικής απόψεως κριτηρίου

— Επιχειρήματα των διαδίκων

115 Οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο εφαρμόζοντας κριτήριο από οικονομικής και νομικής απόψεως εσφαλμένο, ήτοι «τη δυνατότητα ενισχύσεως του ανταγωνισμού» στην επίμαχη αγορά καίτοι αναγνώρισε την αποτελεσματικότητα του εν λόγω ανταγωνισμού.

- 116 Υπενθυμίζουν ότι ως ανταγωνισμός κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', ΕΚ και το άρθρο 81 ΕΚ νοείται ο αποτελεσματικός ανταγωνισμός. Ως εκ τούτου, η διασφάλιση ανταγωνισμού επιπέδου υψηλότερου εκείνου του αποτελεσματικού ανταγωνισμού δεν συνιστά σκοπό της Συνθήκης οπότε, επιβάλλοντας κυρώσεις για την άρνηση αποδοχής της Morgan Stanley βάσει αυτού του λόγου, η Επιτροπή εφήρμοσε εσφαλμένο κριτήριο.
- 117 Αναφερόμενες στη συνοπτική έκθεση πραγματογνωμοσύνης, οι προσφεύγουσες προβάλλουν ότι ο ανταγωνισμός αποτελεί, εκ φύσεως, δυναμική διαδικασία η οποία μπορεί, επομένως, να ενισχύεται ανά πάσα στιγμή, ανεξαρτήτως του βαθμού αποτελεσματικότητας. Έτσι, κατά την Επιτροπή ουδέποτε είναι δυνατός ο αποτελεσματικός ανταγωνισμός στην αγορά.
- 118 Όσον αφορά το επιχείρημα που διατύπωσε η Επιτροπή, στο υπόμνημά της αντικρούσεως, κατά το οποίο η αποτροπή της διεισδύσεως στην αγορά θεωρείται σε κάθε περίπτωση αντίθετη προς τον ανταγωνισμό, οι προσφεύγουσες επισημαίνουν, κατ' αρχάς, ότι δεν στηρίζεται στη νομολογία. Θεωρούν, ακολούθως, ότι με την ανάλυση αυτή προσάπτεται στις προσφεύγουσες ότι η επίδικη συμπεριφορά αποσκοπούσε στον περιορισμό του ανταγωνισμού, ενώ η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται στις συνέπειες της αρνήσεως αποδοχής της Morgan Stanley. Τέλος, οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι μία τέτοια ανάλυση έρχεται σε πλήρη αντίθεση προς τη νομολογία κατά το ότι συνεπάγεται ότι μπορεί να υπάρχει περιορισμός, ανεξαρτήτως του βαθμού του ανταγωνισμού στην επίμαχη αγορά. Έρχεται επίσης σε αντίθεση προς δημοσιευμένα έγγραφα της Επιτροπής και, ιδίως, προς τις κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 3, [ΕΚ] (ΕΕ 2004, C 101, σ. 97). Ειδικότερα, προκύπτει από την υποσημείωση 31 αυτών των κατευθυντήριων γραμμών ότι θέση της ίδιας της Επιτροπής είναι ότι το άρθρο 81 σκοπεί στην προστασία του ανταγωνισμού στην αγορά προς όφελος των καταναλωτών.
- 119 Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν το προβαλλόμενο στο υπόμνημα αντικρούσεως επιχείρημα ότι η διεισδυση στην αγορά νέου ανταγωνιστή ενδέχεται να έχει συνέπειες επί του ανταγωνισμού σε ορισμένους υπο-τομείς της επίμαχης αγοράς, πολύ σημαντικότερες από εκείνες που θα μπορούσαν να υποτεθούν με βάση τη συνολική

εικόνα της αγοράς αποδοχής. Το επιχείρημα αυτό περιλαμβανόταν ασφαλώς στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, αλλά δεν επαναλήφθηκε από την Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση, κατόπιν της αντικρούσεως του από τις προσφεύγουσες.

¹²⁰ Η Επιτροπή αντικρούει τα επιχειρήματα αυτά των προσφευγουσών.

— Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

¹²¹ Οι προσφεύγουσες στηρίζουν, κατ' ουσία, το επιχείρημά τους ότι συντρέχει πλάνη περί το δίκαιο, αφενός, στην αναγνώριση εκ μέρους της Επιτροπής, στην αιτιολογική σκέψη 200 της προσβαλλομένης απόφασεως, της ανυπαρξίας «αναποτελεσματικού» ανταγωνισμού στην επίμαχη αγορά και, αφετέρου, στην αναφορά στις αιτιολογικές σκέψεις 187 και 200 της προσβαλλομένης απόφασεως στη δυνατότητα «ενισχύσεως του ανταγωνισμού» στην επίμαχη αγορά. Ως προς την παραπομπή των προσφευγουσών στη συνοπτική έκθεση πραγματογνωμοσύνης, αυτή θα ληφθεί υπόψη μόνον εντός των προεκτεθέντων στη σκέψη 53 ορίων.

¹²² Για τη διαπίστωση του βασίμου των επιχειρημάτων αυτών, επιβάλλεται να ληφθεί υπόψη το σύνολο των αναπτύξεων στην προσβαλλόμενη απόφαση σχετικά με την ανάλυση των περιοριστικών για τον ανταγωνισμό αποτελεσμάτων της επίδικης συμπεριφοράς κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ.

¹²³ Προκύπτει ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε σε πλήθος στοιχείων που αφορούσαν, αφενός, τον βαθμό του πραγματικού ανταγωνισμού στην επίμαχη αγορά και, αφετέρου, στον δυνητικό ανταγωνισμό. Ως προς το πρώτο σκέλος, όπως ήδη υπομνήσθηκε στις σκέψεις 108 και 109, η Επιτροπή έκρινε ότι η διάρθρωση της επίμαχης αγοράς χαρακτηριζόταν από υψηλό βαθμό συγκεντρώσεως και έτεινε προς παγιοποίηση. Ως

προς τον δυνητικό ανταγωνισμό, η Επιτροπή έκρινε κατ' ουσία, στις αιτιολογικές σκέψεις 169 έως 174 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι ο ανταγωνισμός περιοριζόταν μόνο στις μεγάλες τράπεζες ή στις μεγάλες διεθνείς εταιρίες διαχειρίσεως που ήταν σε θέση να επιτύχουν το αναγκαίο μέγεθος ώστε να είναι ανταγωνιστικές προς τους παρόντες αποδέκτες. Επισήμανε ότι η Morgan Stanley αποτελούσε τον μόνο δυνητικό ανταγωνιστή που είχε εκδηλώσει την πρόθεσή του να διεισδύσει στην εν λόγω αγορά.

- 124 Επομένως, η ανάλυση αυτή δεν έχει εσφαλμένο νομικό χαρακτήρα, όπως προβάλλουν οι προσφεύγουσες.
- 125 Συγκεκριμένα, αφενός, κατ' εφαρμογή της προπαρατεθείσας στη σκέψη 68 νομολογίας, η εξέταση των όρων του ανταγωνισμού σε δεδομένη αγορά γίνεται όχι μόνο βάσει του πραγματικού ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων που είναι ήδη παρούσες στη σχετική αγορά, αλλά και βάσει του δυνητικού ανταγωνισμού.
- 126 Αφετέρου, προκύπτει επίσης από τη νομολογία του Δικαστηρίου ότι το άρθρο 81 ΕΚ σκοπεί, όπως και οι λοιποί κανόνες ανταγωνισμού της Συνθήκης, στην προστασία όχι αποκλειστικά των άμεσων συμφερόντων των ανταγωνιστών ή των καταναλωτών αλλά και της διαρθρώσεως της αγοράς και με τον τρόπο αυτό του ίδιου του ανταγωνισμού (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 4ης Ιουνίου 2009, C-8/08, T-Mobile Netherlands κ.λπ., Συλλογή 2009, σ. I-4529, σκέψη 38, και της 6ης Οκτωβρίου 2009, C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P και C-519/06 P, GlaxoSmithKline Services κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-9291, σκέψη 63).
- 127 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή στηρίζοντας την εκτίμησή της σχετικά με τα περιοριστικά για τον ανταγωνισμό και τη διάρθρωση της επίμαχης αγοράς αποτελέσματα της επίδικης συμπεριφοράς της Morgan Stanley, εφάρμοσε ορθώς το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ και ως εκ τούτου δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, όπως υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες.

- ¹²⁸ Επιπλέον, ειδικότερα ως προς την αιτιολογική σκέψη 200 της προσβαλλομένης αποφάσεως, όπως ήδη επισημάνθηκε στις σκέψεις 60 έως 62 ανωτέρω, η Επιτροπή απλώς αναγνώρισε, απαντώντας στα επιχειρήματα που προέβαλαν οι προσφεύγουσες κατά τη διοικητική διαδικασία, την ύπαρξη κάποιου βαθμού ανταγωνισμού μεταξύ των παραγόντων της επίμαχης αγοράς.
- ¹²⁹ Εν πάση περιπτώσει, η αναγνώριση αυτή δεν αναιρεί το συμπέρασμα ότι η επίδικη συμπεριφορά είχε τα κατά την Επιτροπή περιοριστικά για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα.
- ¹³⁰ Πρώτον, η αποδοχή της επιχειρηματολογίας των προσφευγουσών θα ισοδυναμούσε με εξάρτηση της αναλύσεως των αποτελεσμάτων της επίδικης συμπεριφοράς επί του δυνητικού ανταγωνισμού από την εξέταση του βαθμού του πραγματικού ανταγωνισμού στην επίμαχη αγορά. Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τέτοιο σκεπτικό θα ερχόταν σε αντίθεση προς την προπαρατεθείσα στη σκέψη 68 νομολογία, η οποία επιβάλλει την εξέταση των όρων του ανταγωνισμού σε δεδομένη αγορά όχι μόνο βάσει του πραγματικού ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων που είναι ήδη παρούσες στη σχετική αγορά αλλά και βάσει του δυνητικού ανταγωνισμού.
- ¹³¹ Δεύτερον, έχοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά της επίμαχης αγοράς, η Επιτροπή μπορούσε, επομένως, βασίμως να εκτιμήσει ότι η διείσδυση νέου ανταγωνιστή θα είχε ως αποτέλεσμα την ενίσχυση του υπάρχοντος ανταγωνισμού σε αγορά χαρακτηριζόμενη από υψηλό βαθμό συγκεντρώσεως. Κατά συνέπεια, η χρησιμοποίηση της φράσεως «δυνατότητα ενισχύσεως του ανταγωνισμού» στις αιτιολογικές σκέψεις 187 και 200 της προσβαλλομένης αποφάσεως δεν έχει τον εσφαλμένο χαρακτήρα που προβάλλουν οι προσφεύγουσες.
- ¹³² Επομένως, το πρώτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δεύτερου σκέλους του λόγου ακυρώσεως που αφορά εσφαλμένη ανάλυση του βαθμού του υπάρχοντος ανταγωνισμού στην επίμαχη αγορά

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- ¹³³ Οι προσφεύγουσες εκτιμούν ότι η Επιτροπή υποτίμησε καταδήλως την ένταση του πράγματι υπάρχοντος ανταγωνισμού στην αγορά αποδοχής. Κατ' ουσία, αναγνωρίζοντας ότι συμφωνούν με την πλειονότητα των δεδομένων που έλαβε υπόψη, οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι τα εκτίμησε κατά τρόπο εσφαλμένο και συνήγαγε ασυνεπή συμπεράσματα. Η ορθή ανάλυση των δεδομένων αυτών θα έπρεπε να οδηγήσει την Επιτροπή στη διαπίστωση ότι υπήρχε έντονος ανταγωνισμός στην αγορά αποδοχής.
- ¹³⁴ Πρώτον, η Επιτροπή εσφαλμένως εστίασε στον αριθμό των παραγόντων στην επίμαχη αγορά και στην τάση αυτής για παγιοποίηση, στο μέτρο που οι δείκτες αυτοί δεν είναι καθοριστικοί καθαυτοί για την εκτίμηση του επιπέδου του ανταγωνισμού στην αγορά. Κατά τις προσφεύγουσες, η Επιτροπή όφειλε μάλλον να στηρίξει την ανάλυσή της στους δείκτες του ανταγωνισμού σχετικά με τη δυνατότητα διεισδύσεως στην αγορά, την εξέλιξη των μεριδίων της αγοράς, την εξέλιξη των εξόδων που καταβάλλουν οι έμποροι στην αποδέκτρια τράπεζά τους, τον μη τιμολογιακό ανταγωνισμό και τις αλλαγές των αποδεκτών στις οποίες προβαίνουν οι έμποροι.
- ¹³⁵ Δεύτερον, προσάπτουν στην Επιτροπή ότι δεν άντλησε όλες τις διαπιστώσεις της από τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία της προσκόμισαν.

¹³⁶ Πρώτον, για παράδειγμα, υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή έκρινε ότι η διείσδυση στην αγορά των αποδεκτών συνέβαλε στη μεγαλύτερη παγιοποίηση της αγοράς –καθώς απλώς αντικατέστησαν τους αντισυμβαλλομένους βιτρίνας στην αγορά αυτή–, αναγνωρίζοντας, όμως, παραλλήλως ότι αυτοί οι νέοι παράγοντες θα μπορούσαν να βελτιώσουν τις υπηρεσίες αποδοχής και τη μείωση των εξόδων τους. Οι προσφεύγουσες επισημαίνουν συναφώς ότι από την ίδια την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι ορισμένοι εκ των πραγμάτων αποδέκτες συνδέονται με τράπεζες οι οποίες δεν ασκούν δραστηριότητα εκδόσεως ή με αλλοδαπές τράπεζες.

¹³⁷ Δεύτερον, εσφαλμένως η Επιτροπή, καίτοι αναγνώρισε ότι ορισμένες αλλοδαπές τράπεζες είχαν διεισδύσει στην αγορά αποδοχής στο Ηνωμένο Βασίλειο, απέρριψε το φαινόμενο αυτό χαρακτηρίζοντάς το «περιορισμένο», ενώ από τα αποδεικτικά στοιχεία που είχε στη διάθεσή της προέκυπτε ότι το τμήμα των διασυνοριακών αποδεκτών στο συνολικό ύψος του κύκλου εργασιών αυξήθηκε κατά το ήμισυ μεταξύ των ετών 2002 και 2004. Εξάλλου, προσάπτουν στην Επιτροπή, κατ' ουσία, ότι περιορίστηκε στην ανάλυση του πραγματικού ανταγωνισμού των διασυνοριακών αποδεκτών και, κατ' αυτόν τον τρόπο, παρέλειψε την ανάλυση του δυνητικού ανταγωνισμού που αντιπροσώπευαν.

¹³⁸ Τρίτον, οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι η Επιτροπή αναγνώρισε ότι η επίμαχη αγορά χαρακτηριζόταν από απλές και χαμηλού κόστους διαδικασίες αλλαγής του αποδέκτη και υποστηρίζουν ότι όφειλε εξ αυτού να συναγάγει ότι η ευκολία αλλαγής συνεπαγόταν έντονο ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων που ήταν ήδη παρούσες στην εν λόγω αγορά.

¹³⁹ Τέταρτον, οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι στηρίχθηκε στην εμπειρία που αντλήθηκε από την τελευταία διείσδυση τράπεζας στην επίμαχη αγορά το 1996, χωρίς να ενημερωθεί σχετικά με το κατά την περίοδο εκείνη επίπεδο του ανταγωνισμού. Προκύπτει, όμως, από τη συνοπτική έκθεση πραγματογνωμοσύνης ότι ο ανταγωνισμός δεν ήταν εξίσου αποτελεσματικός, με αποτέλεσμα τα συμπεράσματα που αντλήθηκαν σχετικώς να είναι αλυσιτελή.

- ¹⁴⁰ Η Επιτροπή αμφισβητεί το βάσιμο των προβαλλομένων από τις προσφεύγουσες επιχειρημάτων και ζητεί την απόρριψή τους.

— Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

- ¹⁴¹ Κατ' ουσία, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή υποτίμησε τον βαθμό τόσο του πραγματικού όσο και του δυνητικού ανταγωνισμού στην επίμαχη αγορά. Ομοίως, αμφισβητούν το βάσιμο της συνεκτιμήσεως εκ μέρους της Επιτροπής των αποτελεσμάτων επί του ανταγωνισμού της τελευταίας διεισδύσεως στην επίμαχη αγορά το 1996.
- ¹⁴² Όσον αφορά, πρώτον, τον πραγματικό ανταγωνισμό στην επίμαχη αγορά, επισημαίνεται ότι η Επιτροπή δικαιολογημένα στήριξε την ανάλυσή της στον αριθμό των παρόντων στην αγορά παραγόντων και στην τάση της για σταθεροποίηση, καθώς αυτά τα στοιχεία συνδέονται με τη διάρθρωση της επίμαχης αγοράς και είναι, σύμφωνα με την προπαρατεθείσα στις σκέψεις 126 νομολογία, εξόχως συναφή.
- ¹⁴³ Ειδικότερα όσον αφορά τα αποτελέσματα επί του ανταγωνισμού της παρουσίας στην επίμαχη αγορά περισσότερων εκ των πραγμάτων αποδεκτών, η Επιτροπή έκρινε, στην αιτιολογική σκέψη 115 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι στην πλειονότητα των περιπτώσεων, οι εκ των πραγμάτων αποδέκτες υποκαθιστούσαν τράπεζες δραστηριοποιούμενες στην αγορά αποδοχής. Υπογράμμισε, επίσης, κατ' ουσία, στην αιτιολογική σκέψη 169 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η παρουσία μεγάλων τραπεζών και επιχειρήσεων διαχειρίσεως δραστηριοποιούμενων υπό την ιδιότητα του εκ των πραγμάτων αποδέκτη συνέβαλε στη σταθεροποίηση της αγοράς, καθώς είχαν την τάση να αναλαμβάνουν τις δραστηριότητες αποδεκτών μικρότερου μεγέθους οι οποίοι επιθυμούσαν να εγκαταλείψουν την αγορά αυτή.

- ¹⁴⁴ Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η ανάλυση αυτή δεν είναι προδήλως εσφαλμένη και ότι οι σχετικές επικρίσεις των προσφευγουσών δεν είναι πειστικές. Έτσι, το γεγονός ότι οι επίμαχοι εκ των πραγμάτων αποδέκτες μπορούσαν να συμβάλουν στη βελτίωση των υπηρεσιών αποδοχής και στη μείωση του κόστους τους δεν έρχεται σε αντίφαση προς την προσέγγιση της Επιτροπής τη στηριζόμενη στη διάρθρωση της επίμαχης αγοράς.
- ¹⁴⁵ Ως προς δε τα παραδείγματα των προσφευγουσών σχετικά με τους εκ των πραγμάτων αποδέκτες οι οποίοι συνδέονται με τράπεζες μη ασκούσες δραστηριότητες εκδόσεως ή με αλλοδαπές τράπεζες, επισημαίνεται ότι αυτές οι συμφωνίες δεν καταλήγουν εν γένει στη διείσδυση νέου ανταγωνιστή στην επίμαχη αγορά αλλά στην ενίσχυση της θέσεως των αποδεκτών που είναι ήδη παρόντες στην εν λόγω αγορά.
- ¹⁴⁶ Όσον αφορά την αναγνώριση από την Επιτροπή της υπάρξεως απλών και χαμηλού κόστους διαδικασιών για την αλλαγή αποδέκτη, αρκεί η υπόμνηση, όπως τονίσθηκε στις σκέψεις 129 έως 131 ανωτέρω, ότι η Επιτροπή δικαιολογημένα δέχθηκε ότι υπήρχε ανταγωνισμός μεταξύ των παραγόντων στην επίμαχη αγορά καίτοι διαπίστωσε παράλληλα ότι ο αποκλεισμός δυνητικού ανταγωνιστή είχε περιοριστικά για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ.
- ¹⁴⁷ Όσον αφορά, δεύτερον, τον δυνητικό ανταγωνισμό στην επίμαχη αγορά, υπενθυμίζεται ότι, στις αιτιολογικές σκέψεις 169 έως 174 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή συνήγαγε από τον υψηλό βαθμό συγκεντρώσεως και την παρατηρηθείσα σταθεροποίηση της επίμαχης αγοράς ότι ο δυνητικός ανταγωνισμός μπορούσε να προέλθει μόνον από μεγάλες τράπεζες ή μεγάλες επιχειρήσεις διαχειρίσεως οι οποίες είναι σε θέση να επιτύχουν το απαιτούμενο μέγεθος ώστε να ανταγωνιστούν τους υπάρχοντες αποδέκτες. Η Επιτροπή έλαβε ειδικότερα υπόψη το γεγονός ότι, για την άσκηση των δραστηριοτήτων αποδοχής και για την αποδοτικότητα τους, οι επιχειρήσεις πρέπει να μπορούν να δραστηριοποιούνται σε μεγάλα μεγέθη και να πραγματοποιούν οικονομίες κλίμακας. Υπογράμμισε συναφώς ότι, ως προς την αποδοχή των συναλλαγών, είναι σημαντικό ο κύκλος εργασιών, από απόψεως αποδεχόμενων

συναλλαγών, να είναι υψηλός διότι το κύριο εισόδημα των αποδεκτών, ήτοι τα έξοδα που καλούνται να καταβάλουν οι έμποροι, υπολογίζεται υπό τη μορφή ποσοστού επί της αξίας των πραγματοποιούμενων συναλλαγών.

- 148 Στηριζόμενη σε κατάλογο υποβληθέντα από τις προσφεύγουσες κατά τη διοικητική διαδικασία, η Επιτροπή εκτίμησε ότι, εκτός από την Morgan Stanley, εννέα χρηματοοικονομικοί οργανισμοί εγκατεστημένοι στο Ηνωμένο Βασίλειο μπορούσαν να θεωρηθούν ως δυνητικοί ανταγωνιστές. Αυτή η διαπίστωση της Επιτροπής δεν αμφισβητήθηκε ρητώς από τις προσφεύγουσες.
- 149 Συγκεκριμένα, οι επικρίσεις των προσφευγουσών αφορούν τη μη συνεκτίμηση του δυνητικού ανταγωνισμού που προκαλείται από τους διασυνοριακούς αποδέκτες. Συναφώς, υπογραμμίζεται ότι, παρά την αύξηση του μεριδίου των διασυνοριακών αποδεκτών μεταξύ των ετών 2002 και 2004 στην οποία αναφέρονται οι προσφεύγουσες, από τις αιτιολογικές σκέψεις 65 έως 68 της προσβαλλομένης αποφάσεως οι οποίες δεν αμφισβητήθηκαν προκύπτει ότι η προσέλευση εμπορών από τους κύριους διασυνοριακούς αποδέκτες αντιστοιχούσε το 2004 σε μόλις 0,3 % του συνόλου των συμβεβλημένων εμπορών. Βάσει του αριθμού αυτού, ορθώς η Επιτροπή εκτίμησε ότι οι όροι του ανταγωνισμού ανάμεσα στις διάφορες εθνικές αγορές αποδοχής στην Ευρώπη δεν ήταν αρκούντως ομοιογενείς ώστε η διασυνοριακή αποδοχή να μπορεί να ασκήσει ανταγωνιστικές πιέσεις στους πραγματικούς παράγοντες στην επίμαχη αγορά και, ως εκ τούτου, η αξιολόγηση του δυνητικού ανταγωνισμού έπρεπε να γίνει στο πλαίσιο των εγκατεστημένων στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου παραγόντων.
- 150 Τρίτον, όσον αφορά την επίκριση σχετικά με τη συνεκτίμηση εκ μέρους της Επιτροπής της τελευταίας διεισδύσεως τράπεζας στην επίμαχη αγορά το 1996, αρκεί η επισήμανση ότι η προσέγγιση της Επιτροπής σχετικά με την ανάλυση των αποτελεσμάτων επί του ανταγωνισμού της τελευταίας διεισδύσεως στην επίμαχη αγορά κατά την ημερομηνία εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως δεν στηρίζεται σε εσφαλμένη συλλογιστική.

¹⁵¹ Εξάλλου, από την αιτιολογική σκέψη 181 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι αυτή η διείσδυση παραγματοποιήθηκε σε πλαίσιο μείωσης των τιμών, μείωση στην οποία την επιτάχυνση συνέβαλε η παρουσία της τράπεζας αυτής στην εν λόγω αγορά. Υπάρχει, επομένως, αναμφισβήτητη ομοιότητα με την κατάσταση της αγοράς κατά την οικεία περίοδο, η οποία επίσης χαρακτηρίζεται από μείωση των τιμολογούμενων στους εμπόρους τιμών. Ως εκ τούτου, αυτό το παράδειγμα μάλλον αποδεικνύει ότι το γεγονός ότι οι τιμές μειώνονται στην αγορά αναφοράς λόγω του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων που είναι παρούσες σε αυτήν, ουδόλως αναιρεί τα αποτελέσματα για τον ανταγωνισμό που θα μπορούσε να έχει η παρουσία ενός νέου παράγοντα στην αγορά αυτή. Υπό τις περιστάσεις της υποθέσεως, είναι επομένως όλως συναφής.

¹⁵² Επομένως, το δεύτερο σκέλος του υπό εξέταση λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τρίτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως που αφορά ανεπαρκή και εσφαλμένη ανάλυση των αποτελεσμάτων της αρνήσεως αποδοχής της Morgan Stanley για τον ανταγωνισμό

— Επιχειρήματα των διαδίκων

¹⁵³ Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή παρέβη την υποχρέωσή της να προβεί σε συγκριτική εξέταση μεταξύ, αφενός, της καταστάσεως του ανταγωνισμού στην επίμαχη αγορά χωρίς την παρουσία της Morgan Stanley και, αφετέρου, της καταστάσεως που θα επικρατούσε αν αυτή είχε γίνει δεκτή στη Visa προ του Σεπτεμβρίου του 2006.

- 154 Στο πλαίσιο της πρώτης αιτιάσεως, οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο μην εφαρμόζοντας τα κριτήρια που προκύπτουν από την απόφαση *European Night Services* κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 67 ανωτέρω, ως προς τις δυνατότητες διεισδύσεως της *Morgan Stanley*, εφόσον θεώρησε ικανοποιητική τη δηλωθείσα πρόθεση αυτής να διεισδύσει στην αγορά αποδοχής στο Ηνωμένο Βασίλειο.
- 155 Οι προσφεύγουσες αντιτάσσουν στην ανάλυση της Επιτροπής σχετικά με τις δυνατότητες διεισδύσεως της *Morgan Stanley* στην αγορά αποδοχής του Ηνωμένου Βασιλείου την ανάλυση που υιοθετεί η προσβαλλόμενη απόφαση σχετικά με τη δυνητική διείσδυση του συστήματος *Discover* στην ευρωπαϊκή αγορά συστημάτων πληρωμής με κάρτα, στην οποία η Επιτροπή αναφέρθηκε ελλείψει στοιχείων ικανών να αποδείξουν τη θέση σε εφαρμογή στρατηγικής διεισδύσεως, όπως της ανακοινώσεως επίσημης ενάρξεως. Εκτιμούν ότι πρόκειται για αυστηρή εφαρμογή των κριτηρίων που διατυπώθηκαν με την απόφαση του Πρωτοδικείου της 3ης Απριλίου 2003, T-114/02, *BaByliss* κατά Επιτροπής (Συλλογή 2003, σ. II-1279), η οποία αναφέρεται στην προσβαλλόμενη απόφαση. Προσάπτουν στην Επιτροπή ότι αγνόησε αυτά τα ίδια κριτήρια όταν επιχείρησε να διαπιστώσει αν η *Morgan Stanley* αποτελούσε δυνητικό νέο ανταγωνιστή στην αγορά αποδοχής του Ηνωμένου Βασιλείου.
- 156 Ο θεωρητικός χαρακτήρας της αναλύσεως της Επιτροπής είναι επίσης ασυμβίβαστος με τις κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς (ΕΕ 2000, C 291, σ.1).
- 157 Στο πλαίσιο της δεύτερης αιτιάσεως, οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι δέχθηκε την υπόθεση ότι η *Morgan Stanley*, ως μέλος της *Visa*, θα είχε διεισδύσει στην αγορά αποδοχής αποκλειστικά με βάση την φερόμενη «σταθερή πρόθεση» της τελευταίας η οποία δεν στηριζόταν σε κανένα ανεξάρτητο αποδεικτικό στοιχείο. Εκτιμούν ότι η *Morgan Stanley* δεν ζήτησε την ένταξή της στη *Visa* προκειμένου να θέσει σε εφαρμογή ιδιαίτερη στρατηγική όσον αφορά την αποδοχή, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, αλλά ότι η *Morgan Stanley* ενδιαφερόταν απλώς για τη δυνατότητα εκδόσεως καρτών *Visa*. Συναφώς, αμφισβητούν τον τρόπο με τον οποίο ερμήνευσε η Επιτροπή την καταγγελία της *Morgan Stanley*.

158 Υποστηρίζουν ότι η δεδηλωμένη πρόθεση της Morgan Stanley να διεισδύσει στην αγορά αποδοχής εμφανίσθηκε έπειτα από την καταγγελία, σε εσωτερικό έγγραφο, δεδομένου ότι το στρατηγικό σχέδιο για τη σύναψη συμβάσεων με εμπόρους στην Ευρώπη χρονολογούνταν από τον Ιούνιο του 2002, και ότι το έγγραφο αυτό στερείται αποδεικτικής ισχύος. Υποστηρίζουν, επίσης, ότι το δεύτερο έγγραφο επί του οποίου στηρίχθηκε η Επιτροπή, το πρόγραμμα εφαρμογής της Morgan Stanley, αποτελεί στοιχείο του παραρτήματος 57 της δεύτερης εκθέσεως των πραγματικών περιστατικών και πρέπει, για τους λόγους που παρατίθενται στις σκέψεις 42 και 44 ανωτέρω, να κηρυχθεί απαράδεκτο. Σε κάθε περίπτωση, στερείται αποδεικτικής ισχύος. Εκτιμούν, περαιτέρω, ότι εσφαλμένως η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι η Morgan Stanley, έπειτα από την ένταξή της στη Visa, δεν επεδίωξε να διεισδύσει στην αγορά αποδοχής, αλλά επικεντρώθηκε μόνο στην έκδοση καρτών Visa, η οποία αποτελούσε, κατά τις προσφεύγουσες, τον πραγματικό της σκοπό.

159 Στο πλαίσιο της τρίτης αιτιάσεως, οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι δεν εξέτασε ενδελεχώς τα ενδεχόμενα αποτελέσματα της διεισδύσεως της Morgan Stanley για τον υπάρχοντα ανταγωνισμό στην επίμαχη αγορά. Οι διαπιστώσεις της Επιτροπής σχετικά με τα θετικά αποτελέσματα για τον ανταγωνισμό της διεισδύσεως της Morgan Stanley αποτελούσαν απλώς μη τεκμηριωμένες κρίσεις.

160 Υποστηρίζουν, επίσης, ότι η Morgan Stanley δεν ήταν σε θέση, εξαιτίας των χαρακτηριστικών της αγοράς, να προσδώσει προστιθέμενη αξία στην ποιότητα και τις τιμές των υπηρεσιών που ήδη προσφέρονταν στην αγορά αυτή. Αμφισβητούν περαιτέρω τα προβληθέντα από την Επιτροπή στοιχεία προκειμένου να χαρακτηριστεί η Morgan Stanley ως «αποδέκτης αποτελεσματικός, σημαντικός και έμπειρος». Σε κάθε περίπτωση, ακόμη και αν υποθεθεί ότι τούτο ισχύει, ουδόλως διαφοροποιείται από τους ήδη δραστηριοποιούμενους στην επίμαχη αγορά αποδέκτες. Κανένα από τα προβαλλόμενα από την Επιτροπή στοιχεία δεν τεκμηριώνει οποιαδήποτε ανωτερότητα της Morgan Stanley σε σχέση με τους ήδη δραστηριοποιούμενους στην αγορά αποδέκτες.

161 Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη αυτών των αιτιάσεων.

— Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

- ¹⁶² Η πρώτη αιτίαση των προσφευγουσών κατά την οποία η Επιτροπή εφάρμοσε εσφαλμένο νομικό κριτήριο προκειμένου να αξιολογήσει τη δυνατότητα της Morgan Stanley να διεισδύσει στην επίμαχη αγορά, ισοδυναμεί, κατ' ουσία, με αμφισβήτηση της τεκμηρίωσης εκ μέρους της Επιτροπής της ιδιότητας της Morgan Stanley ως δυνητικού ανταγωνιστή.
- ¹⁶³ Επισημαίνεται ότι οι επικρίσεις των προσφευγουσών ουσιαστικώς στηρίζονται στο γεγονός ότι η Επιτροπή δέχθηκε τη δεδηλωμένη πρόθεση της Morgan Stanley να διεισδύσει στην επίμαχη αγορά.
- ¹⁶⁴ Οι προσφεύγουσες αναφέρονται, επίσης, στον ορισμό του «δυννητικού παρέχοντος υπηρεσίες» που διατύπωσε η Επιτροπή στις κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς. Υπενθυμίζουν ότι προκύπτει από αυτές ότι η δυνατότητα διεισδύσεως στην αγορά δεν επαρκεί αν είναι αμιγώς θεωρητική και ότι η διείσδυση στην αγορά πρέπει να μπορεί να γίνει εντός προθεσμίας ενός έτους.
- ¹⁶⁵ Πρώτον, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι η πρόθεση της Morgan Stanley να διεισδύσει στην επίμαχη αγορά δεν αποτελεί το μόνο στοιχείο επί του οποίου στηρίχθηκε η Επιτροπή προκειμένου να διαπιστώσει την ιδιότητα της Morgan Stanley ως δυνητικού ανταγωνιστή. Συγκεκριμένα, από την προσβαλλόμενη απόφαση και δη από τις αιτιολογικές σκέψεις 190 έως 198 προκύπτει ότι η Επιτροπή κατέληξε στη διαπίστωση αυτή στηριζόμενη, κατ' ουσία, σε δύο σειρές δικαιολογητικών λόγων σχετικών, ασφαλώς, με την πρόθεση της Morgan Stanley να διεισδύσει στην επίμαχη αγορά, αλλά και με τη δυνατότητά της να το πραγματοποιήσει. Όσον αφορά την δεύτερη αυτή πτυχή, έκρινε ότι η Morgan Stanley διέθετε μακρά εμπειρία στη σύναψη συμβάσεων με εμπόρους. Αναφέρθηκε, επίσης, στην εμπειρία την οποία απέκτησε η Morgan Stanley, ως μέλος του συστήματος MasterCard, αναφορικά με τους ειδικούς

κανόνες και διαδικασίες ενός τετραμερούς δικτύου. Στηριζόμενη σε αυτή τη βάση διαπίστωσε στην αιτιολογική σκέψη 198 τα ακόλουθα:

«Στο πλαίσιο της συγκεντρώσεως των αγορών αποδοχής [...], η Morgan Stanley συγκαταλέγεται μεταξύ των λίγων μεγάλων διεθνών τραπεζών που μπορούν να θεωρηθούν ως σοβαροί δυνητικοί αποδέκτες σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Διατύπωσε την πρόθεσή της να διεισδύσει στις αγορές αποδοχής του Ηνωμένου Βασιλείου και πολλών κρατών μελών του ΕΟΧ, καθώς και το ενδιαφέρον της για τη διασυνοριακή αποδοχή, έναν τομέα από τον οποίο επίσης αποκλείστηκε ελλείψει εγκρίσεως από τη Visa».

¹⁶⁶ Δεύτερον, όσον αφορά τα νομικά κριτήρια τα οποία έπρεπε να εφαρμοσθούν προκειμένου να εξακριβωθεί αν η Morgan Stanley αποτελούσε δυνητικό ανταγωνιστή στην επίμαχη αγορά, από την προπαρατεθείσα στις σκέψεις 68 και 69 νομολογία προκύπτει ότι η Επιτροπή όφειλε να εξακριβώσει αν, σε περίπτωση μη εφαρμογής του Κανόνα έναντι αυτής, θα υφίσταντο πραγματικές και συγκεκριμένες δυνατότητες διεισδυσέως της στην αγορά αποδοχής του Ηνωμένου Βασιλείου και ανταγωνισμού των ήδη εκεί εγκατεστημένων επιχειρήσεων.

¹⁶⁷ Από τη νομολογία προκύπτει, επίσης, ότι αυτή η απόδειξη δεν πρέπει να στηρίζεται σε απλή υπόθεση, αλλά να στηρίζεται σε πραγματικά στοιχεία ή σε ανάλυση των δομών της οικείας αγοράς (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση *European Night Services* κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 67 ανωτέρω, σκέψεις 142 έως 145). Έτσι, μία επιχείρηση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως δυνητικός ανταγωνιστής αν η διείσδυσή της στην αγορά δεν αντιστοιχεί σε βιώσιμη οικονομική στρατηγική (βλ., υπ' αυτήν την έννοια και κατ' αναλογία, απόφαση του Πρωτοδικείου της 4ης Ιουλίου 2006, T-177/04, *easyJet* κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-1931, σκέψεις 123 έως 125).

- 168 Προκύπτει κατ' ανάγκη ότι, μολονότι η πρόθεση της επιχείρησης για διείσδυσή της σε αγορά αποτελεί ενδεχομένως στοιχείο κρίσιμο προκειμένου να εξακριβωθεί αν μπορεί να θεωρηθεί δυνητικός ανταγωνιστής στην εν λόγω αγορά, εντούτοις το βασικό στοιχείο επί του οποίου πρέπει να στηρίζεται ένα τέτοιο συμπέρασμα είναι η ικανότητά της να διεισδύσει στην εν λόγω αγορά.
- 169 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι ο δυνητικός περιορισμός του ανταγωνισμού, ο οποίος μπορεί να συνίσταται ακόμη και στην ύπαρξη μιας επιχείρησης εκτός της αγοράς, δεν μπορεί να εξαρτάται από την απόδειξη της προθέσεως αυτής της επιχείρησης να διεισδύσει στο εγγύς μέλλον στην εν λόγω αγορά. Συγκεκριμένα, απλώς λόγω της υπάρξεώς της, μπορεί να αποτελεί την πηγή ανταγωνιστικής πίεσεως επί των επιχειρήσεων που λειτουργούν πράγματι σε αυτήν την αγορά, πίεση η οποία συνίσταται στον κίνδυνο διεισδύσεως ενός νέου ανταγωνιστή σε περίπτωση εξελίξεως της ελκυστικότητας της αγοράς.
- 170 Ως προς το ζήτημα αν πρέπει να ληφθούν υπόψη και τα κριτήρια που ανέπτυξε η Επιτροπή στις κατευθυντήριες γραμμές της για τους κάθετους περιορισμούς, τονίζεται ότι, βάσει των εν προκειμένω περιστάσεων, η αναφορά των προσφευγουσών στον ορισμό του «δυνητικού παρέχοντος υπηρεσίες» που μνημονεύεται στις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές στερείται λυσιτέλειας. Είναι μάλλον σκόπιμη η αναφορά στον ορισμό, κατ' ουσία ισοδύναμο, του «δυνητικού ανταγωνιστή» που μνημονεύεται στις κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 [ΕΚ] στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας (ΕΕ 2001, C 3, σ.2, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές για τις συμφωνίες συνεργασίας).
- 171 Ειδικότερα, διευκρινίζεται στην υποσημείωση 9 των κατευθυντηρίων γραμμών για τις συμφωνίες συνεργασίας ότι «[μ]ία επιχείρηση θεωρείται ως δυνητικός ανταγωνιστής εάν αποδεικνύεται ότι, ελλείψει της συμφωνίας, η επιχείρηση αυτή μπορούσε και ήταν πιθανό να πραγματοποιήσει τις αναγκαίες πρόσθετες επενδύσεις ή άλλες δαπάνες για τις αναγκαίες μετατροπές ώστε να εισέλθει στη σχετική αγορά κατόπιν μικρής και διαρκούς αύξησης των σχετικών τιμών». Εξάλλου, «[η] εκτίμηση αυτή πρέπει να γίνεται σε ρεαλιστική βάση και δεν αρκεί η απλή θεωρητική δυνατότητα

εισόδου στην αγορά». Αναφέρεται επίσης ότι «η είσοδος στην αγορά πρέπει να γίνεται αρκετά γρήγορα ώστε η απειλή της δυνητικής εισόδου να δημιουργεί πίεση στη συμπεριφορά των φορέων που δραστηριοποιούνται στην αγορά» και ότι, «[σ]υνήθως, αυτό σημαίνει ότι η εν λόγω είσοδος πρέπει να γίνει μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα». Συναφώς, η Επιτροπή αναφέρει προθεσμία ενός έτους τονίζοντας ότι «[σ]ε μεμονωμένες περιπτώσεις μπορεί να ληφθούν υπόψη και μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα» και ότι «ως κριτήριο για τον υπολογισμό του διαστήματος αυτού μπορεί να ληφθεί το χρονικό διάστημα που χρειάζονται οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται ήδη στην αγορά για την προσαρμογή του δυναμικού τους».

¹⁷² Επομένως, ο ορισμός αυτός επαναλαμβάνει, παρέχοντας επεξηγήσεις, τα κριτήρια που διατυπώνονται στην προπαρατεθείσα στις σκέψεις 166 και 167 νομολογία. Ως εκ τούτου, στο μέτρο που δεν αποκλίνει από τη συναφή νομολογία, μπορεί να ληφθεί υπόψη προκειμένου να εξακριβωθεί αν ορθώς η Επιτροπή χαρακτήρισε τη Morgan Stanley ως δυνητικό ανταγωνιστή.

¹⁷³ Τρίτον, ως προς την εφαρμογή των κριτηρίων αυτών εν προκειμένω, τονίζεται ότι οι προσφεύγουσες, όπως ρητώς αναγνώρισαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δεν αμφισβητούν τις εκτιμήσεις της Επιτροπής σχετικά με την ικανότητα της Morgan Stanley να διεισδύσει στην επίμαχη αγορά.

¹⁷⁴ Έτσι, οι επικρίσεις των προσφευγουσών, κατά το ότι στηρίζονται σε φερόμενη απουσία προθέσεως της Morgan Stanley να διεισδύσει στην επίμαχη αγορά, στρέφονται κυρίως κατά των εκτιμήσεων, οι οποίες, για τους λόγους που αναφέρονται στις σκέψεις 166 έως 169 ανωτέρω, αποτελούν το κύριο στοιχείο προς θεμελίωση του βασίμου του χαρακτηρισμού της Morgan Stanley ως δυνητικού ανταγωνιστή.

- 175 Σε κάθε περίπτωση, δεν μπορεί να προσαφθεί στην Επιτροπή ότι έλαβε υπόψη το ενδεχόμενο της διεισδύσεως της Morgan Stanley στην επίμαχη αγορά ελλείψει της επίδικης συμπεριφοράς.
- 176 Έτσι, πρώτον, η επίκριση των προσφευγουσών κατά την οποία η Morgan Stanley δεν έλαβε κανένα συγκεκριμένο μέτρο για να διεισδύσει στην αγορά, δεν διαφαίνεται ότι είναι βάσιμη σύμφωνα με τις εν προκειμένω περιστάσεις.
- 177 Αφενός, στο μέτρο που η ιδιότητα του μέλους της Visa αποτελούσε αναγκαία προϋπόθεση για τη διείσδυση στην αγορά αποδοχής, δεν μπορεί να συναχθεί συμπέρασμα ως προς την απουσία υιοθετήσεως μέτρων, όπως της θέσεως σε εφαρμογή στρατηγικής διεισδύσεως, εκ μέρους της Morgan Stanley προ της προσχωρήσεώς της στη Visa στις 22 Σεπτεμβρίου 2006. Επομένως, χωρίς να απαιτείται να εξακριβωθεί αν η Επιτροπή αγνόησε τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν στην απόφαση BaByliss κατά Επιτροπής, σκέψη 155 ανωτέρω, στην οποία παραπέμπουν οι προσφεύγουσες, αρκεί η επισήμανση ότι οι περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως διαφέρουν από εκείνες επί των οποίων στηρίχθηκε η απόφαση αυτή.
- 178 Αφετέρου, ως προς το ότι η Morgan Stanley δεν επιχείρησε να διεισδύσει στην αγορά αποδοχής προ της προσχωρήσεώς της, υπενθυμίζεται ότι η προσχώρηση της επιτράπηκε περισσότερο από έξι έτη μετά από την σχετική της αίτηση. Δεν μπορεί, επομένως, να συναχθεί συμπέρασμα ως προς ποια θα μπορούσε να είναι η πρόθεσή της ή ποια θα μπορούσε να είναι η συμπεριφορά της Morgan Stanley σε περίπτωση που η ιδιότητα του μέλους της Visa της είχε αναγνωρισθεί προγενέστερα.
- 179 Δεύτερον, καίτοι είναι αληθές ότι η Morgan Stanley δεν αναφέρθηκε ρητώς στην αγορά αποδοχής με την υποβληθείσα στην Επιτροπή καταγγελία της, στις 12 Απριλίου 2009, παρά ταύτα τουλάχιστον δύο έγγραφα προερχόμενα από την Morgan Stanley παραπέμπουν στην επίμαχη αγορά.

- 180 Αφενός, τονίσθηκε ρητώς από τη Morgan Stanley, με την προσφυγή της ενώπιον του High Court of Justice στις 27 Σεπτεμβρίου 2000, ότι η εφαρμογή του Κανόνα είχε ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό της από την αγορά αποδοχής του Ηνωμένου Βασιλείου.
- 181 Αφετέρου, η Morgan Stanley έθεσε στρατηγικό σχέδιο συνάψεως συμβάσεων με εμπόρους, το οποίο υιοθετήθηκε τον Ιούνιο του 2002. Βεβαίως, είναι ακριβές ότι τούτο γνωστοποιήθηκε στις προσφεύγουσες υπό μη εμπιστευτική μορφή παραλειπομένων πολλών στοιχείων του. Παρά ταύτα, από αυτό το γνωστοποιηθέν στις προσφεύγουσες έγγραφο προκύπτουν διάφορα στοιχεία σχετικά με την ανάλυση της αγορά αποδοχής του Ηνωμένου Βασιλείου και άλλων κρατών μελών του ΕΟΧ. Από το ίδιο, επίσης, έγγραφο συνάγεται η στρατηγική διεισδύσεως που θα μπορούσε να ακολουθήσει η Morgan Stanley.
- 182 Όσον αφορά την αποδεικτική ισχύ που πρέπει να αποδοθεί σε αυτά τα δύο έγγραφα, υπενθυμίζεται ότι η κρατούσα στο δίκαιο της Ένωσης αρχή είναι αυτή της ελεύθερης εκτιμήσεως των αποδεικτικών στοιχείων και το μοναδικό κριτήριο βάσει του οποίου εκτιμώνται οι προσκομιζόμενες αποδείξεις είναι η αξιοπιστία τους (απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουλίου 2004, T-44/00, Συλλογή 2004, σ. II-2223, σκέψη 84). Έτσι, για την εκτίμηση της αποδεικτικής αξίας ενός εγγράφου, πρέπει πρωτίστως να ελέγχεται η ακρίβεια της περιεχόμενης σ' αυτό πληροφορίας. Πρέπει, επομένως, να λαμβάνονται υπόψη, μεταξύ άλλων, η προέλευση του εγγράφου, οι περιστάσεις υπό τις οποίες καταρτίστηκε και ο αποδέκτης του και να εξετάζεται αν το έγγραφο είναι, ως εκ του περιεχομένου του, λογικό και αξιόπιστο (αποφάσεις του Πρωτοδικείου, Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 56 ανωτέρω, σκέψη 1838, και της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, T-44/02 ΟΡ, T-54/02 ΟΡ και T-56/02 ΟΡ, T-60/02 ΟΡ και T-61/02 ΟΡ, Dresdner Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3567, σκέψη 121).
- 183 Βεβαίως, είναι ακριβές ότι αυτά τα δύο έγγραφα προέρχονται από τη Morgan Stanley, εκδόθηκαν κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας και ότι τέτοιου είδους περιστάσεις επηρεάζουν την αποδεικτική τους αξία.

- 184 Πάντως, όπως τονίσθηκε στη σκέψη 177 ανωτέρω, και λαμβανομένων υπόψη των εν προκειμένω περιστάσεων, δεδομένου ότι η ιδιότητα του μέλους της Visa αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τη διείσδυση στην αγορά αποδοχής, η Επιτροπή δεν ήταν σε θέση να στηριχθεί σε στοιχεία μεγαλύτερης αποδεικτικής ισχύος όπως στην εφαρμογή στρατηγικής διεισδύσεως.
- 185 Περαιτέρω, η αξιοπιστία των αποδεικτικών αυτών στοιχείων ενισχύεται από το ότι, όπως αναφέρει η Επιτροπή, η Morgan Stanley διαθέτει εμπειρία στη σύναψη συμβάσεων με εμπόρους σε άλλες αγορές.
- 186 Επομένως, το ενδεχόμενο της διεισδύσεως της Morgan Stanley στην επίμαχη αγορά δεν είχε αμιγώς υποθετικό χαρακτήρα αλλά, αντιθέτως, αποτελούσε πιθανό ενδεχόμενο. Συνεπώς, ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε από τις δηλώσεις της Morgan Stanley πρόθεση διεισδύσεως της στην επίμαχη αγορά.
- 187 Στο μέτρο που από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, αφενός οι εκτιμήσεις της Επιτροπής σχετικά με την ικανότητα της Morgan Stanley να διεισδύσει στην επίμαχη αγορά δεν αμφισβητούνται και, αφετέρου, η υπόθεση της διεισδύσεως της Morgan Stanley στην επίμαχη αγορά δεν έχει χαρακτήρα αμιγώς θεωρητικό, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο χαρακτηρίζοντας τη Morgan Stanley ως δυνητικό ανταγωνιστή. Επομένως, η πρώτη αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.
- 188 Η διαπίστωση αυτή δεν αναιρείται από το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν προέβη σε εκτίμηση της προθεσμίας εντός της οποίας η Morgan Stanley όφειλε να διεισδύσει στην επίμαχη αγορά και τούτο σε προφανή αντίθεση με τον ορισμό των κατευθυντηρίων γραμμών για τις συμφωνίες συνεργασίας, στις οποίες γίνεται λόγος για προθεσμία ενός έτους.

- 189 Από τον ορισμό αυτό, ο οποίος παρατίθεται στη σκέψη 171 ανωτέρω, προκύπτει, ειδικότερα, ότι κύριο στοιχείο είναι ότι η δυνητική διείσδυση πρέπει κατ' ανάγκη να μπορεί να γίνει αρκετά γρήγορα ώστε να δημιουργεί πίεση στους παράγοντες που δραστηριοποιούνται στην αγορά, η δε προθεσμία του ενός έτους είναι απλώς ενδεικτική.
- 190 Περαιτέρω, η Επιτροπή δέχθηκε στην αιτιολογική σκέψη 186 της προσβαλλομένης αποφάσεως την ύπαρξη «ευνοϊκών όρων για την πρόσβαση νέου ανταγωνιστή» μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται η ύπαρξη για τους εμπόρους απλών και φθηνών διαδικασιών αλλαγής αποδέκτη. Διαπιστώνεται ότι αυτό το μη αμφισβητηθέν και επικαλούμενο από τις προσφεύγουσες προς στήριξη της επιχειρηματολογίας τους στοιχείο, το οποίο, όπως γίνεται δεκτό στις αιτιολογικές σκέψεις 193 έως 198 της προσβαλλομένης αποφάσεως, συνδέεται με τα στοιχεία που δέχθηκε η Επιτροπή προκειμένου να διαπιστώσει την ικανότητα της Morgan Stanley να διεισδύσει στην επίμαχη αγορά, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται η μακρά εμπειρία της σε θέματα συνάψεως συμβάσεων με εμπόρους, είναι ικανό να αποδείξει ότι η επίμαχη διείσδυση θα μπορούσε να γίνει αρκετά γρήγορα κατά την έννοια του ορισμού που αποδίδει η Επιτροπή στον δυνητικό ανταγωνιστή με τις κατευθυντήριες οδηγίες για τις συμφωνίες συνεργασίας. Ως εκ τούτου, η ανάλυση της Επιτροπής είναι σύμφωνη όχι μόνον με την προπαρατεθείσα στις σκέψεις 166 και 167 νομολογία, αλλά και με τα κριτήρια που η ίδια έθεσε στις κατευθυντήριες γραμμές για τις συμφωνίες συνεργασίας.
- 191 Ως προς τη δεύτερη αιτίαση των προσφευγουσών, κατά την οποία η Επιτροπή εσφαλμένως δέχθηκε ότι η Morgan Stanley είχε διεισδύσει στην επίμαχη αγορά, πρέπει να απορριφθεί για τους εκτιθέμενους στις σκέψεις 175 έως 186 λόγους, παρελκομένης της έρευνας αν το πρόγραμμα εφαρμογής της Morgan Stanley που περιλαμβάνεται στο παράρτημα 57 της δεύτερης εκθέσεως των πραγματικών περιστατικών αποτελούσε παραδεκτό αποδεικτικό στοιχείο.
- 192 Ως προς την τρίτη αιτίαση των προσφευγουσών, κατά την οποία η Επιτροπή δεν εξέτασε ενδελεχώς τα πιθανά αποτελέσματα της διεισδύσεως της Morgan Stanley στην επίμαχη αγορά, δεν μπορεί επίσης να ευδοκιμήσει.

- ¹⁹³ Πρώτον, επισημαίνεται ότι, στο πλαίσιο αυτό, οι προσφεύγουσες επαναλαμβάνουν την ανάλυσή τους με την οποία επιχειρείται η εξάρτηση της αναλύσεως των αποτελεσμάτων της επίδικης συμπεριφοράς επί του δυνητικού ανταγωνισμού από την εξέταση του βαθμού του πραγματικού ανταγωνισμού στην επίμαχη αγορά. Όπως, όμως, έχει ήδη επισημανθεί στη σκέψη 130 ανωτέρω, η συλλογιστική αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή.
- ¹⁹⁴ Δεύτερον και σε κάθε περίπτωση, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτιάσεως στηρίζεται σε εσφαλμένη πραγματική παραδοχή, ήτοι στην ύπαρξη υψηλού βαθμού ανταγωνισμού στην επίμαχη αγορά. Όπως τονίσθηκε απαντώντας στο πρώτο σκέλος του υπό εξέταση λόγου, το γεγονός ότι υπάρχει κάποιος βαθμός ανταγωνισμού μεταξύ των πραγματικών παραγόντων στην επίμαχη αγορά δεν αναιρεί τις διαπιστώσεις της Επιτροπής σχετικά με τον υψηλό βαθμό συγκεντρώσεως στην επίμαχη αγορά.
- ¹⁹⁵ Πάντως, εφόσον πρόκειται για αγορά με πολύ μικρό αριθμό ανταγωνιστών, η Επιτροπή μπορούσε νομίμως να συναγάγει ότι η διεύθυνση νέου ανταγωνιστή θα συνεπαγόταν βελτίωση της ανταγωνιστικής καταστάσεως εξ αυτού και μόνο του γεγονότος, χωρίς να πρέπει να αποδείξει ότι ο νέος ανταγωνιστής είναι καθ' οιονδήποτε τρόπο ανώτερος από τις ήδη δραστηριοποιούμενες στην αγορά επιχειρήσεις.
- ¹⁹⁶ Κατά συνέπεια, η συζήτηση ως προς τις συναφείς ικανότητες της Morgan Stanley σε σχέση με τις ήδη δραστηριοποιούμενες στην επίμαχη αγορά επιχειρήσεις είναι αλυσιτελής, δεδομένου ότι οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν την ικανότητά της να διεισδύσει στην εν λόγω αγορά. Επομένως, παρέλκει η ανάλυση των επιχειρημάτων των προσφευγουσών ως προς την αμφισβήτηση της εμπειρίας και των προσόντων της Morgan Stanley.

- ¹⁹⁷ Επομένως, επιβάλλεται η απόρριψη αυτής της τρίτης αιτιάσεως και, ως εκ τούτου, πρέπει να απορριφθεί ο λόγος ακυρώσεως στο σύνολό του.
- ¹⁹⁸ Ενόψει του συνόλου των προηγηθεισών σκέψεων, επιβάλλεται η απόρριψη των αιτημάτων περί ακυρώσεως.

B — Επί του αιτήματος ακυρώσεως ή μείωσης του προστίμου

- ¹⁹⁹ Κατ' αρχάς, οι προσφεύγουσες εκτιμούν ότι το πρόστιμο επιβλήθηκε κατά πλάνη δικαίου ή εκτιμήσεως και ζητούν την ακύρωση του επιβληθέντος σε αυτές προστίμου. Επικουρικώς, ζητούν από το Γενικό Δικαστήριο να μειώσει το ύψος του επιβληθέντος προστίμου.

1. Επί του τέταρτου λόγου ακυρώσεως που αφορά την ύπαρξη πλάνης περί το δίκαιο και πλάνης εκτιμήσεως ως προς την επιβολή του προστίμου

- ²⁰⁰ Αυτός ο λόγος ακυρώσεως αποτελείται από τρία σκέλη, τα οποία αφορούν, πρώτον, προσβολή των αρχών της ίσης μεταχειρίσεως και της ασφάλειας δικαίου, καθώς και ελλιπή αιτιολογία, δεύτερον, παράβαση της υποχρέωσης εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως εντός ευλόγου προθεσμίας και, τρίτον, μη συνεκτίμηση της αβεβαιότητας ως προς τον παράνομο χαρακτήρα της επίδικης συμπεριφοράς.

Επί του πρώτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως, το οποίο αφορά προσβολή των αρχών της ίσης μεταχειρίσεως και της ασφάλειας δικαίου, καθώς και ελλιπή αιτιολογία

Επιχειρήματα των διαδίκων

- ²⁰¹ Οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι τους επέβαλε πρόστιμο καίτοι ο Κανόνας είχε κοινοποιηθεί στην Επιτροπή κατά τον κανονισμό 17. Επισημαίνουν, κατ' αρχάς, ότι η επιλεγείσα από την Επιτροπή ημερομηνία ως σημείο αφετηρίας για τον υπολογισμό του προστίμου δεν είναι εκείνη της ενάρξεως ισχύος του κανονισμού 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 [ΕΚ] και 82 [ΕΚ] (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1), αλλά εκείνη της παραλαβής της ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Έτσι, η ίδια η Επιτροπή αναγνώρισε την ύπαρξη νόμιμων προσδοκιών για απαλλαγή από το πρόστιμο έως την ημερομηνία αυτή. Σημειώνουν, ακολούθως, ότι πρόκειται για τη μόνη υπόθεση στην οποία η Επιτροπή επέβαλε πρόστιμο δυνάμει του κανονισμού 1/2003 για κοινοποιηθείσα συμφωνία.
- ²⁰² Εξάλλου, οι επιφορτισμένοι με την υπόθεση υπάλληλοι κατ' επανάληψη άφησαν να εννοηθεί ότι η υπό κρίση υπόθεση δεν αποτελούσε περίπτωση για την οποία θα μπορούσε να επιβληθεί πρόστιμο.
- ²⁰³ Οι προσφεύγουσες συγκρίνουν την επιβολή του εις βάρος τους προστίμου με τη θέση που υιοθέτησε η Επιτροπή στις δύο υποθέσεις τις οποίες θεωρούν συγκρίσιμες, εμπλεκόμενες, αντιστοίχως, MasterCard (υπόθεση COMP/34.579, στο εξής: υπόθεση MasterCard) και Groupement des cartes bancaires (υπόθεση COMP/38.606, στο εξής: υπόθεση GCB). Υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή δεν επέβαλε σε αυτές τις υποθέσεις πρόστιμο λόγω του ότι τα επίμαχα μέτρα είχαν κοινοποιηθεί κατά τον κανονισμό 17. Ειδικότερα, ως προς την υπόθεση GCB, οι προσφεύγουσες αναφέρουν,

κατ' ουσία, ότι ήταν σοβαρότερη από την υπό κρίση υπόθεση, κατά το ότι, αφενός, επρόκειτο για περιορισμό του ανταγωνισμού όχι μόνο εκ του αποτελέσματος, αλλά εξ αντικειμένου και, αφετέρου, το επίμαχο μέτρο συνέχιζε να παράγει αποτελέσματα έως την έκδοση της αποφάσεως της Επιτροπής.

204 Οι προσφεύγουσες αντικρούουν το υποστατό των διαφορών που επισήμανε η Επιτροπή με το υπόμνημά της αντικρούσεως.

205 Πρώτον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι στερείται λυσιτέλειας η διαφορά κατά την οποία, στην υπόθεση MasterCard, η ανακοίνωση των αιτιάσεων δεν ανέφερε τη δυνατότητα [επιβολής] προστίμου. Κρίσιμος ήταν ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή υιοθέτησε στην υπόθεση MasterCard διαφορετική προσέγγιση ήδη από την ανακοίνωση των αιτιάσεων, κατά την οποία δεν έπρεπε να επιβάλει πρόστιμο για τον μόνο λόγο ότι είχε προηγηθεί κοινοποίηση.

206 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν ότι η επίδικη συμπεριφορά δεν είχε κοινοποιηθεί. Κατ' αρχάς, επισημαίνουν ότι από την ίδια την προσβαλλόμενη απόφαση, και δη από την υποσημείωση 312, προκύπτει ότι η εφαρμογή του Κανόνα έναντι της Morgan Stanley είχε κοινοποιηθεί και ότι το γεγονός αυτό δικαιολογούσε την απαλλαγή από το πρόστιμο έως την ανακοίνωση των αιτιάσεων. Ακολούθως, υποστήριξαν αυτήν την άποψη καθόλη τη διοικητική διαδικασία, χωρίς ουδέποτε να αντικρουσθούν από την Επιτροπή επί του θέματος. Τέλος, σε κάθε περίπτωση, οι προσφεύγουσες υπενθυμίζουν ότι είχαν κοινοποιήσει το 1990 όχι μόνο τον ίδιο τον Κανόνα, αλλά και το γεγονός ότι είχαν χαρακτηρίσει τη Morgan Stanley ως ανταγωνιστή. Έκτοτε, οι διάφορες εκδόσεις του εσωτερικού κανονισμού της Visa, οι οποίες κοινοποιούνταν στην Επιτροπή, επεσήμαναν εν πάση περιπτώσει ότι η Morgan Stanley θεωρούνταν ανταγωνίστρια της Visa. Εξάλλου, η Επιτροπή είχε ενημερωθεί από τον Ιούλιο ή τον Αύγουστο του 2000, απαντώντας σε αίτηση παροχής πληροφοριών, ως προς τους λόγους για τους οποίους η Morgan Stanley δεν πληρούσε τους όρους προσχωρήσεως.

- 207 Τρίτον, όσον αφορά τη σύγκριση με την υπόθεση GCB, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, καθόσον τα αποτελέσματα του επίμαχου μέτρου συνεχίζονταν καίτοι αυτό είχε ανασταλεί, δεν δικαιολογείται διαφορετική μεταχείριση εις βάρος τους. Εξάλλου, παρατηρούν ότι δεν υπήρξε αναστολή του επίδικου στην υπόθεση MasterCard μέτρου και ότι παρά ταύτα δεν επιβλήθηκε πρόστιμο.
- 208 Οι προσφεύγουσες συνάγουν εκ των ανωτέρω την ύπαρξη προσβολής των αρχών τόσο της ίσης μεταχειρίσεως όσο και της ασφάλειας δικαίου. Στο μέτρο που η Επιτροπή ουδόλως εξήγησε το ζήτημα αυτό με την προσβαλλόμενη απόφαση, υποστηρίζουν ότι παρέβη και την υποχρέωση αιτιολογήσεως.
- 209 Η Επιτροπή αντικρούει τα επιχειρήματα αυτά των προσφευγουσών.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

- 210 Πρώτον, ως προς την αιτίαση που αφορά προσβολή της αρχής της ασφάλειας δικαίου, τονίζεται ότι, ακόμη κι αν γίνει δεκτό ότι η επίδικη συμπεριφορά, και όχι μόνον ο Κανόνας, θεωρείται ως αντικείμενο της κοινοποίησεως, η συλλογιστική των προσφευγουσών δεν ευσταθεί.
- 211 Πρώτον, η δυνατότητα της Επιτροπής να επιβάλει πρόστιμο για συμφωνία που αποτέλεσε αντικείμενο κοινοποίησεως κατά τον κανονισμό 17 απορρέει από το άρθρο 34, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2003, το οποίο ορίζει ότι οι κοινοποιήσεις παύουν αυτοδικαίως να ισχύουν από την ημερομηνία εφαρμογής του. Προκύπτει κατ' ανάγκη ότι η απαλλαγή από το πρόστιμο για τις κοινοποιηθείσες δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 5, του κανονισμού 17 συμφωνίες παύει να ισχύει από την

έναρξη ισχύος του κανονισμού 1/2003. Επομένως, η Επιτροπή, σε κάθε περίπτωση, νομιμοποιείται να επιβάλει πρόστιμο στις προσφεύγουσες για τη συνέχιση της επίδικης συμπεριφοράς μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού 1/2003. Έτσι, η Επιτροπή τήρησε αυτήν την υποχρέωση, λαμβάνοντας υπόψη ως σημείο αφετηρίας για τον καθορισμό του προστίμου την ημερομηνία ανακοινώσεως των αιτιάσεων, στις 2 Αυγούστου 2004, έπειτα από την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος του κανονισμού 1/2003, την 1η Μαΐου 2004.

²¹² Δεύτερον, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι η Επιτροπή διαθέτει περιθώριο εκτιμήσεως κατά τον καθορισμό του ύψους των προστίμων, καθόσον αυτά συνιστούν ένα μέσον της πολιτικής ανταγωνισμού (απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, T-150/89, *Martinelli κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1995, σ. II-1165, σκέψη 59). Αυτό το περιθώριο εκτιμήσεως εκτείνεται κατ' ανάγκη και στη σκοπιμότητα επιβολής προστίμου (απόφαση του Πρωτοδικείου της 22ας Οκτωβρίου 1997, T-213/95 και T-18/96, *SCK και FNK κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1997, σ. II-1739, σκέψη 239).

²¹³ Τρίτον, το γεγονός ειδικότερα ότι η Επιτροπή δεν είχε επιβάλει στο παρελθόν πρόστιμα για περιορισμούς του ανταγωνισμού εξ αποτελέσματος δεν της στερεί τη δυνατότητα να επιβάλει πρόστιμο εφόσον αυτό είναι αναγκαίο ώστε να εξασφαλιστεί η εφαρμογή της πολιτικής ανταγωνισμού. Αντιθέτως, η αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού απαιτεί η Επιτροπή να μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το επίπεδο των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής (βλ., υπ' αυτήν την έννοια και κατ' αναλογία, απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Ιουνίου 2005, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, *Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλογή 2005, σ. I-5425, σκέψη 169 και εκεί παραιθέμενη νομολογία).

²¹⁴ Τέλος, τέταρτον, επιβάλλεται η επισήμανση ότι οι προσφεύγουσες είχαν ενημερωθεί, ήδη από το στάδιο της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, για το ότι η Επιτροπή προτίθετο να επιβάλει πρόστιμο.

- 215 Κατά συνέπεια, επιβάλλοντας πρόστιμο στις προσφεύγουσες στην υπό κρίση υπόθεση, η Επιτροπή δεν παρέβη την αρχή της ασφάλειας δικαίου.
- 216 Όσον αφορά, δεύτερον, την αιτίαση περί της φερόμενης παραβιάσεως της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, κατ' ουσία, ότι η Επιτροπή όφειλε να ακολουθήσει έναντί τους την ίδια προσέγγιση την οποία είχε υιοθετήσει στις υποθέσεις MasterCard και GCB.
- 217 Ασφαλώς, κατά πάγια νομολογία, η γενική αρχή της ίσης μεταχειρίσεως και της απαγορεύσεως των διακρίσεων απαιτεί, αφενός, παρόμοιες καταστάσεις να μην αντιμετωπίζονται διαφορετικά και, αφετέρου, διαφορετικές καταστάσεις να μην αντιμετωπίζονται καθ' όμοιο τρόπο, εκτός αν μια τέτοια αντιμετώπιση δικαιολογείται αντικειμενικώς (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Απριλίου 2005, C-110/03, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. I-2801, σκέψη 71 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 218 Εν πάση περιπτώσει, στο ιδιαίτερο πλαίσιο κάθε υποθέσεως η Επιτροπή, κατά την άσκηση της εξουσίας της εκτιμήσεως, αποφασίζει περί της σκοπιμότητας επιβολής προστίμου προκειμένου να επιβάλει κύρωση για τη διαπιστωθείσα παράβαση και να διατηρήσει την αποτελεσματικότητα του δικαίου του ανταγωνισμού (απόφαση SCK και FNK κατά Επιτροπής, σκέψη 212 ανωτέρω, σκέψη 239).
- 219 Εν πάση περιπτώσει, ακόμη κι αν υποτεθεί ότι η Επιτροπή εσφαλμένως δεν επέβαλε πρόστιμα στις υποθέσεις MasterCard και GCB, η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών θα κατέληγε σε επίκληση υπέρ αυτών παρανομίας που διαπράχθηκε προς όφελος τρίτου, η οποία είναι αντίθετη προς την αρχή της νομιμότητας (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 16ης Νοεμβρίου 2006, T-120/04, Peróxidos Orgánicos κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-4441, σκέψη 77 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 220 Κατά συνέπεια, η αιτίαση που αντλείται από την προσβολή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως πρέπει να απορριφθεί.
- 221 Τρίτον, ως προς την αιτίαση περί αθετήσεως της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι, όσον αφορά τον καθορισμό των προστίμων που επιβάλλονται λόγω παραβιάσεως του δικαίου του ανταγωνισμού, η Επιτροπή τηρεί την υποχρέωση αιτιολογήσεως εφόσον παραθέτει στην απόφασή της τα στοιχεία βάσει των οποίων προσμέτρησε τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της διαπραχθείσας παραβάσεως, χωρίς να οφείλει να παραθέσει αναλυτικότερη αιτιολογία ή αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού του προστίμου (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Οκτωβρίου 2008, T-68/04, SGL Carbon κατά Επιτροπής, Συλλογή 2008, σ. II-2511, σκέψη 31, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Κατά συνέπεια, τα στοιχεία αυτά σχετικά με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της προσαπτόμενης στις προσφεύγουσες παραβάσεως, καίτοι αφορούν πρωτίστως τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, μπορούν επίσης να επεξηγήσουν τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή εκτίμησε ότι ήταν σκόπιμη η επιβολή του προστίμου. Έτσι, στο μέτρο που η προσβαλλόμενη απόφαση περιλαμβάνει, στις αιτιολογικές σκέψεις 350 έως 370, τα αναγκαία στοιχεία εκτιμήσεως, η υπό εξέταση αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.
- 222 Τέλος, τέταρτον, ως προς τις αναφορές των προσφευγουσών στις φερόμενες δηλώσεις των υπαλλήλων της Επιτροπής, δεν προκύπτει από τα υπομνήματα των προσφευγουσών ότι υποστηρίζουν ότι αυτές οι δηλώσεις μπορούσαν να δημιουργήσουν οποιαδήποτε δικαιολογημένη προσδοκία περί μη επιβολής προστίμου. Εν πάση περιπτώσει, ακόμη και αν υποτεθεί ότι αυτή είναι η έννοια της επιχειρηματολογίας τους, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι προϋποθέσεις για την επίκληση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης δεν πληρούνται.
- 223 Κατά πάγια νομολογία, δικαίωμα επικλήσεως της αρχής αυτής έχει κάθε ιδιώτης που βρίσκεται σε κατάσταση από την οποία προκύπτει ότι το κοινοτικό όργανο του δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες, διευκρινιζόμενου ότι ουδείς μπορεί να επικαλεσθεί προσβολή της αρχής αυτής όταν δεν υπάρχουν συγκεκριμένες, άνευ αιρέσεων και συγκλίνουσες διαβεβαιώσεις εκ μέρους της διοικήσεως, προερχόμενες από εξουσιοδοτημένες και αξιόπιστες πηγές (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 29ης Απριλίου 2004, T-236/01, T-239/01, T-244/01 έως T-246/01, T-251/01 και T-252/01, Tokai

Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-1181, σκέψη 152 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

²²⁴ Πάντως, διαπιστώνεται ότι οι διαβεβαιώσεις στις οποίες αναφέρονται οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν συγκεκριμένες, άνευ αιρέσεων και συγκλίνοσες, γεγονός που διαφαίνεται ότι και οι προσφεύγουσες αναγνωρίζουν αναφερόμενες στα υπομνήματά τους σε «διαβεβαιώσεις που αφήνουν να εννοηθεί» ότι η Επιτροπή δεν θεωρούσε την περίπτωση αυτή ως υπόθεση για την οποία θα επιβαλλόταν πρόστιμο.

²²⁵ Συνεπώς, λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, το πρώτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

β) Επί του δεύτερου σκέλους του λόγου ακυρώσεως που αφορά αθέτηση της υποχρέωσης εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως εντός εύλογης προθεσμίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

²²⁶ Κατά τις προσφεύγουσες, η πλέον των επτά ετών διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας είναι αδικαιολόγητη και προκάλεσε σε αυτές σημαντική ζημία, δυνάμενη να δικαιολογήσει την ακύρωση του προστίμου. Ελλείψει τέτοιας καθυστερήσεως, η Επιτροπή θα είχε εκδώσει την προσβαλλόμενη απόφαση κατά τον κανονισμό 17 και, ως εκ τούτου, δεν θα είχε επιβληθεί πρόστιμο. Υπενθυμίζουν ότι, κατ' εφαρμογή του άρθρου 15, παράγραφος 6, του κανονισμού 17, επιβάλλεται πρόστιμο για

κοινοποιηθείσα συμφωνία μόνο όταν έχει εκδοθεί επίσημη απόφαση περί άρσεως της απαλλαγής [από το πρόστιμο]. Η Επιτροπή, όμως, δεν εξέδωσε τέτοια απόφαση, παρά το σχετικό ρητό αίτημα της Morgan Stanley.

227 Επιπλέον, επισημαίνουν ότι η τήρηση εύλογης προθεσμίας κατά τη διεξαγωγή των διοικητικών διαδικασιών που αφορούν την πολιτική του ανταγωνισμού αποτελεί γενική αρχή του δικαίου, η παραβίαση της οποίας μπορεί να δικαιολογήσει την ακύρωση αποφάσεως, αν συνιστά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της ενδιαφερομένης επιχειρήσεως.

228 Προκειμένου να εξακριβωθεί αν η διαδικασία ήταν ασυνήθως μακρά, πρέπει να ληφθεί υπόψη το σύνολο της διάρκειάς της. Συναφώς, οι προσφεύγουσες υπενθυμίζουν τη χρονολογική σειρά των περιστατικών της υποθέσεως και υποστηρίζουν ότι εξ αυτής προκύπτει ότι η Επιτροπή συσώρευσε καθυστερήσεις. Υποστηρίζουν ειδικότερα ότι, κατά την τριετία μετά την υποβολή της καταγγελίας, η Επιτροπή τους απηύθυνε μόνο δύο αιτήσεις παροχής πληροφοριών, ενώ δεν απηύθυνε καμία αίτηση παροχής πληροφοριών στους έμπορους.

229 Η διάρκεια της παρούσας διοικητικής διαδικασίας είναι κατά μείζονα λόγο επικριτέα δεδομένου ότι η ίδια η Morgan Stanley είχε ζητήσει την άμεση επέμβαση της Επιτροπής και είχε ανασταλεί παράλληλη διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων του Ηνωμένου Βασιλείου, γεγονός που απαιτούσε την κατά προτεραιότητα διαχείριση της υπό κρίση υποθέσεως.

230 Η Επιτροπή αρνείται ότι υπήρξε υπερβολική και αδικαιολόγητη καθυστέρηση εκ μέρους της, δεδομένης της πολυπλοκότητας της υπό κρίση υποθέσεως. Σε κάθε περίπτωση, σημαντικό ήταν μόνον ότι τήρησε την προθεσμία παραγραφής του άρθρου 25, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2003.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

- ²³¹ Η τήρηση μιας εύλογης προθεσμίας στις διοικητικές διαδικασίες σχετικά με την πολιτική ανταγωνισμού αποτελεί γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης της οποίας τον σεβασμό εξασφαλίζει ο κοινοτικός δικαστής (απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Σεπτεμβρίου 2006, C-105/04 P, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-8725, σκέψη 35). Η αρχή αυτή επαναλαμβάνεται στο άρθρο 41, παράγραφος 1, του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που διακηρύχθηκε στη Νίκαια στις 7 Δεκεμβρίου 2000 (ΕΕ C 364, σ. 1).
- ²³² Υπενθυμίζεται ότι η παραβίαση της αρχής αυτής δικαιολογεί την ακύρωση αποφάσεως, υπό την προϋπόθεση ότι η απόφαση αυτή επηρεάζει την ικανότητα των οικείων επιχειρήσεων να υπερασπίσουν τη θέση τους και, ως εκ τούτου, προσέβαλε τα δικαιώματά τους άμυνας (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied κατά Επιτροπής, σκέψη 231 ανωτέρω, σκέψεις 42 και 43).
- ²³³ Πάντως, εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες δεν υποστηρίζουν ότι η διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας προσέβαλε τα δικαιώματά τους άμυνας.
- ²³⁴ Υπό αυτές τις περιστάσεις, υπενθυμίζεται η πάγια νομολογία σχετικά με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2988/74 του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 1974, περί παραγραφής του δικαιώματος δίωξης και εκτελέσεως των αποφάσεων στους τομείς του δικαίου των μεταφορών και του ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 07/001, σ. 0241), ο οποίος εφαρμόζεται ως προς τα πρόστιμα που επιβάλλονται στο πλαίσιο εφαρμογής του κανονισμού 17. Κατά τη νομολογία αυτή, δεδομένης της πληρότητας της ρυθμίσεως που διέπει λεπτομερώς τις προθεσμίες εντός των οποίων η Επιτροπή, χωρίς να θίγει τη θεμελιώδη επιταγή της ασφάλειας δικαίου,

έχει την εξουσία να επιβάλλει πρόστιμα στις επιχειρήσεις οι οποίες αποτελούν το αντικείμενο διαδικασιών εφαρμογής των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού, αποκλείεται οποιοσδήποτε ισχυρισμός συναρτώμενος με την υποχρέωση της Επιτροπής να ασκεί την εξουσία της επιβολής προστίμων εντός ευλόγου χρόνου (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου, της 1ης Ιουλίου 2008, T-276/04, *Compagnie maritime belge κατά Επιτροπής*, Συλλογή 2008, σ. II-1277, σκέψη 41 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

²³⁵ Οι οριζόμενες στον κανονισμό 1/2003 προθεσμίες παραγραφής περιλαμβάνονται στο άρθρο 25 αυτού, το οποίο επαναλαμβάνει τις συναφείς διατάξεις του κανονισμού 2988/74 βάσει των οποίων καθιερώθηκε η προπαρατεθείσα στη σκέψη 234 νομολογία.

²³⁶ Έτσι, το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1/2003 ορίζει ότι η εξουσία της Επιτροπής να επιβάλλει πρόστιμα υπόκειται σε πενταετή προθεσμία παραγραφής. Δυνάμει του άρθρου 25, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού, η παραγραφή αρχίζει από την ημέρα διαπράξεως της παραβάσεως ή, αν μια παράβαση είναι διαρκής ή έχει διαπραχθεί κατ' εξακολούθηση, από την ημέρα παύσεως της παραβάσεως. Η παραγραφή μπορεί, πάντως, να διακοπεί ή ανασταλεί, κατ' εφαρμογή του άρθρου 25, παράγραφοι 3, 4 και 6. Κατά το άρθρο 25, παράγραφος 5, του κανονισμού 1/2003, η παραγραφή αρχίζει εκ νέου μετά από κάθε διακοπή, αλλά πάντως επέρχεται το αργότερο την ημέρα παρελεύσεως προθεσμίας ίσης με το διπλάσιο της προθεσμίας παραγραφής, υπό την προϋπόθεση ότι η Επιτροπή δεν έχει επιβάλει πρόστιμο ή χρηματική ποινή.

²³⁷ Επομένως, η νομολογία σχετικά με τον κανονισμό 2988/74 μπορεί επίσης να εφαρμοστεί όσον αφορά πρόστιμα επιβληθέντα στο πλαίσιο εφαρμογής του κανονισμού 1/2003.

²³⁸ Εν προκειμένω, η επίμαχη παράβαση έχει χαρακτήρα διαρκή και έπαυσε κατά την ημερομηνία αποδοχής της Morgan Stanley στο πλαίσιο της Visa στις 22 Σεπτεμβρίου 2006. Η περίοδος μεταξύ της παύσεως της παραβάσεως και της προσβαλλομένης αποφάσεως με την οποία επιβλήθηκε το πρόστιμο είναι, επομένως, πολύ μικρότερης διάρκειας από τις προθεσμίες παραγραφής που προβλέπει το άρθρο 25 του κανονισμού 1/2003.

²³⁹ Επιβάλλεται, επομένως, η απόρριψη του δεύτερου σκέλους του λόγου ακυρώσεως.

Επί του τρίτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως που αφορά μη συνεκτίμηση της αβεβαιότητας ως προς τον παράνομο χαρακτήρα της επίδικης συμπεριφοράς

Επιχειρήματα των διαδίκων

²⁴⁰ Οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι δεν τήρησε τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, [AX] (ΕΕ 1998, C 9, σ. 3, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές του 1998), οι οποίες τυγχάνουν εφαρμογής εν προκειμένω. Υπενθυμίζουν ότι οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές προβλέπουν ότι όταν «η επιχείρηση αμφέβαλε δικαιολογημένα σχετικά με τον παράνομο χαρακτήρα της περιοριστικής πρακτικής» συντρέχει ελαφρυντική περίπτωση δικαιολογούσα τη μείωση του βασικού ποσού του προστίμου. Κατ' ουσία, αναφερόμενες στην προσέγγιση που ακολουθήθηκε στην υπόθεση COMP/38.096 (στο εξής: υπόθεση Clearstream), υποστηρίζουν ότι, όταν υπάρχει πράγματι νομική αβεβαιότητα ως προς το αν η επίδικη συμπεριφορά στοιχειοθετεί παράβαση, η Επιτροπή δεν μπορεί να επιβάλει πρόστιμα. Η πολυπλοκότητα της υπό κρίση υποθέσεως, η οποία

αναγνωρίζεται από την ίδια την Επιτροπή, θα έπρεπε να την οδηγήσει στην υιοθέτηση της ίδιας προσεγγίσεως στην προκειμένη περίπτωση.

²⁴¹ Συγκεκριμένα, πρώτον, δεν υπήρχε πρακτική λήψεως αποφάσεων της Επιτροπής ούτε κοινοτική νομολογία σχετικά με το επίμαχο στην εξεταζόμενη υπόθεση ζήτημα, με μόνο προηγούμενο μία απόφαση δικαστηρίου των Ηνωμένων Πολιτειών. Κατά συνέπεια, προκειμένου να εξακριβώσει αν είχαν το δικαίωμα να απορρίψουν το αίτημα προσχωρήσεως της Morgan Stanley και, κατά περίπτωση, υπό ποιες προϋποθέσεις, οι προσφεύγουσες όφειλαν να ερμηνεύσουν κατ' αναλογία τη μέχρι τούδε κοινοτική νομολογία. Η έντονη διαμάχη μεταξύ των προσφευγουσών και της Επιτροπής ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφοι 1 και 3, ΕΚ επιβεβαιώνει τη δυσκολία αυτή.

²⁴² Δεύτερον, οι προσφεύγουσες τονίζουν, κατ' ουσία, ότι το γεγονός ότι η υπό κρίση υπόθεση αφορά περιορισμό του ανταγωνισμού εκ του αποτελέσματος αποτελεί τη γενεσιουργό αιτία πολυπλοκότητας και, ως εκ τούτου, πρόσθετης νομικής αβεβαιότητας. Η ίδια η Επιτροπή αντιμετώπισε δυσκολίες έναντι του νεωτερισμού αυτού και της πολυπλοκότητας της υποθέσεως. Συναφώς, υπενθυμίζουν την επιχειρηματολογία που ανέπτυξαν στο πλαίσιο των αιτημάτων τους ακυρώσεως κατά την οποία η Επιτροπή είχε μεταβάλει τις εκτιμήσεις της για τον υφιστάμενο ανταγωνισμό στην επίμαχη αγορά. Επισημαίνουν, επίσης, ότι μόνο με τη δεύτερη έκθεση των πραγματικών περιστατικών η Επιτροπή αντιμετώπισε το ζήτημα της δυνατότητας της Morgan Stanley να διεισδύσει στην επίμαχη αγορά μέσω συμβάσεως βιτρίνας.

²⁴³ Μη αρνούμενες την ύπαρξη της κατ' αρχήν ευχέρειας επιβολής προστίμου για συμπεριφορά συνιστώσα περιορισμό του ανταγωνισμού εκ του αποτελέσματος, οι προσφεύγουσες υπενθυμίζουν ότι η Επιτροπή ουδέποτε επέβαλε πρόστιμο σε υπόθεση όπου δεν είχε διαπιστωθεί αντίθετη στον ανταγωνισμό πρακτική.

- ²⁴⁴ Τρίτον, οι υπάλληλοι της Επιτροπής είχαν επισημάνει στις προσφεύγουσες ότι δεν ήταν κρίσιμη η εφαρμογή του Κανόνα έναντι της αλλά ο ίδιος ο Κανόνας, κατά το ότι δεν ήταν επαρκώς διαφανής ή αντικειμενικός. Ως εκ τούτου, υπήρχε πραγματική αβεβαιότητα ως προς τη φύση της επίμαχης αιτιάσεως.
- ²⁴⁵ Η Επιτροπή αρνείται ότι οι προσφεύγουσες είχαν πραγματικούς και συγκεκριμένους λόγους ώστε να θεωρούν ότι η απόρριψη της Morgan Stanley δεν συνιστούσε παράβαση του κοινοτικού δικαίου.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

- ²⁴⁶ Κατά πάγια νομολογία, η Επιτροπή δεν μπορεί να αποστεί από τους κανόνες με τους οποίους έχει αυτοδεσμευτεί (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Δεκεμβρίου 1991, T-7/89, Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1711, σκέψη 53 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Ειδικότερα, όταν η Επιτροπή θεσπίζει κατευθυντήριες γραμμές προς διευκρίνιση, στο πλαίσιο της τηρήσεως της Συνθήκης, των κριτηρίων που προτίθεται να εφαρμόζει κατά την άσκηση της διακριτικής εξουσίας της, αυτό συνεπάγεται αυτοπεριορισμό της εξουσίας αυτής, υπό την έννοια ότι οφείλει να συμμορφώνεται προς τους ενδεικτικούς κανόνες με τους οποίους αυτοδεσμεύτηκε (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 1996, T-380/94, AIUFFASS και AKT κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-2169, σκέψη 57, της 30ής Απριλίου 1998, T-214/95, Vlaams Gewest κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-717, σκέψη 89, και της 9ης Ιουλίου 2003, T-224/00, Archer Daniels Midland και Archer Daniels Midland Ingredients κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-2597, σκέψη 267).
- ²⁴⁷ Από τις αιτιολογικές σκέψεις 350 έως 370 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή εφάρμοσε τη μέθοδο που εκτίθεται στις κατευθυντήριες γραμμές του 1998 για τον υπολογισμό του ποσού του επιβληθέντος στις προσφεύγουσες προστίμου.

- 248 Το σημείο 3 των κατευθυντηρίων γραμμών του 1998 προβλέπει διαβάθμιση του βασικού ποσού του προστίμου αναλόγως ορισμένων ελαφρυντικών περιστάσεων, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται η ύπαρξη δικαιολογημένης αμφισβήτησεως εκ μέρους της επιχειρήσεως σχετικά με τον παράνομο χαρακτήρα της επίμαχης συμπεριφοράς.
- 249 Εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες εκτιμούν ότι η αβεβαιότητα που υπήρχε ως τον παράνομο χαρακτήρα της επίδικης συμπεριφοράς ήταν τέτοια ώστε η εφαρμογή των κατευθυντηρίων γραμμών του 1998 θα έπρεπε να οδηγήσει την Επιτροπή στη μη επιβολή προστίμου.
- 250 Προκειμένου να διαπιστωθεί αν η Επιτροπή όφειλε να θεωρήσει ως ελαφρυντική περίπτωση την ύπαρξη βάσιμης αμφιβολίας, και εφόσον ισχύει, όπως ζητούν οι προσφεύγουσες στο πλαίσιο του εξεταζόμενου λόγου, να μην επιβληθεί πρόστιμο, πρέπει να προσδιορισθεί αν οι τελευταίες όφειλαν ευλόγως να έχουν επίγνωση του ότι παρέβησαν το άρθρο 81 ΕΚ (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Δεκεμβρίου 2006, T-259/02 έως T-264/02 και T-271/02, Raiffeisen Zentralbank Österreich κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-5169, σκέψη 503).
- 251 Κρίσιμη είναι η διαπίστωση ότι το πρόστιμο δεν επιβλήθηκε για ολόκληρη την περίοδο κατά την οποία διαπράχθηκε η παράβαση, αλλά μόνο από της ημερομηνίας ανακοινώσεως των αιτιάσεων.
- 252 Με αυτό, όμως, το έγγραφο η Επιτροπή διατύπωσε τις αντιρρήσεις της εξηγώντας τους λόγους για τους οποίους εκτιμούσε ότι η επίδικη συμπεριφορά αντέβαινε στο άρθρο 81 ΕΚ. Ως εκ τούτου, από της ημερομηνίας αυτής, οι προσφεύγουσες δεν μπορούσαν πλέον να υποστηρίξουν ότι δεν είχαν επίγνωση του ότι παρέβησαν το άρθρο 81 ΕΚ (βλ., υπ' αυτήν την έννοια και κατ' αναλογία, απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Δεκεμβρίου 2003, T-219/99, British Airways κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-5917, σκέψη 314).

- 253 Συναφώς, διαφέρει σημαντικά η υπόθεση Clearstream, την οποία επικαλούνται οι προσφεύγουσες, κατά το ότι οι επίδικες συμπεριφορές είχαν παύσει ήδη προ της εκδόσεως της ανακοινώσεως των αιτιάσεων.
- 254 Επομένως, τα επιχειρήματα των προσφευγουσών με τα οποία προβάλλεται ότι δεν υπήρχε προγενέστερη πρακτική λήψεως αποφάσεων ή ότι η υπόθεση ήταν πολύπλοκη, είναι αλυσιτελή κατά το ότι δεν μπορούν, εν πάση περιπτώσει, να αποδείξουν την ύπαρξη εύλογης αμφιβολίας προ της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, ήτοι όσον αφορά τη μη ληφθείσα υπόψη για τον υπολογισμό του ποσού του προστίμου περίοδο.
- 255 Τέλος, δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι ορισμένα επιχειρήματα τα οποία μνημονεύονται από την Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση δεν περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, όπως ο αναποτελεσματικός χαρακτήρας της προσβάσεως στην επίμαχη αγορά μέσω συμβάσεως βιτρίνας. Συγκεκριμένα, τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση των αιτιάσεων επαρκούσαν ώστε οι προσφεύγουσες να μην μπορούσαν να διατηρούν εύλογες αμφιβολίες ως προς τον παράνομο χαρακτήρα της επίδικης συμπεριφοράς.
- 256 Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί το τρίτο σκέλος του υπό εξέταση λόγου ακυρώσεως και, κατ' επέκταση, ο λόγος αυτός στο σύνολό του.

2. Επί του πέμπτου λόγου ακυρώσεως ο οποίος αφορά πλάνη περί το δίκαιο και πλάνη εκτιμήσεως κατά τον υπολογισμό του επιβληθέντος προστίμου

- 257 Στο πλαίσιο του λόγου αυτού, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν τις εκτιμήσεις της Επιτροπής σχετικά, πρώτον, με τον προσδιορισμό του ποσού εκκινήσεως του προστίμου, δεύτερον, με τη μη συνεκτίμηση των ελαφρυντικών περιστάσεων και, τρίτον, με τη διάρκεια της παραβάσεως.

α) Επί του πρώτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως σχετικά με τον προσδιορισμό του ποσού εκκινήσεως του προστίμου

²⁵⁸ Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν, κυρίως, τον χαρακτηρισμό της παραβάσεως ως «σοβαρής» και, επικουρικώς, την επιλογή του ποσού των 8,5 εκατομμυρίων ευρώ ως ποσού εκκινήσεως του προστίμου.

Ως προς τη φύση της παραβάσεως

— Επιχειρήματα των διαδίκων

²⁵⁹ Κατά τις προσφεύγουσες, η προσαπτόμενη σε αυτές παράβαση έπρεπε, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του 1998, να είχε χαρακτηριστεί ως «ελαφρά παράβαση». Ακόμη και αν υποτεθεί ότι είχε αντίκτυπο στην αγορά, ο αντίκτυπος αυτός δεν είχε την οικονομική σημασία που του απέδωσε η Επιτροπή, καθώς η παράβαση αφορούσε μόνον έναν οικονομικό παράγοντα, σε μία πολύ συγκεκριμένη αγορά και μόνο σε ένα κράτος μέλος.

²⁶⁰ Υποστηρίζουν ότι, εφόσον επαρκεί ο δυνητικός αντίκτυπος για τη διαπίστωση παραβάσεως του άρθρου 81 ΕΚ, η Επιτροπή όφειλε, ως προς τον υπολογισμό του ποσού του προστίμου, να αποδείξει με σχετικά αποδεικτικά στοιχεία την ύπαρξη πραγματικού αντίκτυπου στην αγορά. Εν προκειμένω, η Επιτροπή αναγνώρισε ότι δεν είχε προσδιορίσει ποσοτικώς τον πραγματικό αντίκτυπο και ότι περιορίστηκε να συνάγει την ύπαρξή του από τις σχετικές με την παράβαση διαπιστώσεις.

²⁶¹ Η Επιτροπή φρονεί ότι δεν υπέπεσε σε σφάλμα κατά τον χαρακτηρισμό της παραβάσεως.

— Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

- 262 Η Επιτροπή στήριξε, στην προσβαλλόμενη απόφαση, τον χαρακτηρισμό της επίμαχης «σοβαρής» παραβάσεως σε πλήθος στοιχείων.
- 263 Κατ' αρχάς, υπενθύμισε στις αιτιολογικές σκέψεις 358 και 359 της προσβαλλομένης αποφάσεως ότι η Morgan Stanley εμποδίστηκε να προτείνει υπηρεσίες αποδοχής για τις πιστωτικές κάρτες και προθεσμιακές κάρτες εν γένει, και όχι μόνο για τις κάρτες Visa.
- 264 Ακολούθως, η Επιτροπή έκρινε ότι η παράβαση είχε πραγματικό αντίκτυπο στον ανταγωνισμό. Αναγνωρίζοντας πάντως, στην αιτιολογική σκέψη 357 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι δεν ήταν δυνατό να προσδιορισθεί επακριβώς αυτός ο αντίκτυπος, η Επιτροπή συνήγαγε από την εφαρμογή της επίδικης συμπεριφοράς ότι μπορούσε ευλόγως «να θεωρηθεί πιθανό ότι η παράβαση [είχε] σημαντικό αντίκτυπο στην αγορά». Στην αιτιολογική σκέψη 360 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή παρέπεμψε επίσης σε διάφορα στοιχεία επί των οποίων στηρίχθηκε ώστε να διαπιστώσει την παράβαση.
- 265 Τέλος, αναφέρθηκε, στην αιτιολογική σκέψη 362 της προσβαλλομένης αποφάσεως, στο γεγονός ότι ο περιορισμός αφορούσε το Ηνωμένο Βασίλειο το οποίο αποτελεί μεγάλη αγορά για τις κάρτες πληρωμών.
- 266 Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η σοβαρότητα μιας παραβάσεως καθορίζεται βάσει πολλών στοιχείων, ως προς την εκτίμηση των οποίων η Επιτροπή διαθέτει διακριτική ευχέρεια, όπως είναι οι συγκεκριμένες περιστάσεις της υποθέσεως, το πλαίσιο της και το αποτρεπτικό αποτέλεσμα των προστίμων (απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Οκτωβρίου 2008, T-69/04, Schunk και Schunk Kohlenstoff-Technik κατά Επιτροπής, Συλλογή 2008, σ. II-2567, σκέψη 153 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 267 Όπως ήδη τονίσθηκε στη σκέψη 247 ανωτέρω, η Επιτροπή εφήρμοσε τη μέθοδο που εκτίθεται στις κατευθυντήριες γραμμές του 1998 προκειμένου να υπολογίσει το ποσό του επιβληθέντος στις προσφεύγουσες προστίμου.
- 268 Κατά το σημείο 1 Α, πρώτο εδάφιο, των κατευθυντηρίων γραμμών του 1998, για να αξιολογηθεί η σοβαρότητα της παραβάσεως, πρέπει να ληφθεί υπόψη ο χαρακτήρας της ίδιας της παραβάσεως, ο πραγματικός της αντίκτυπος στην αγορά, εφόσον αυτός είναι δυνατό να εκτιμηθεί, καθώς και η έκταση της γεωγραφικής αγοράς αναφοράς.
- 269 Από την περιγραφή των ελαφρών και των σοβαρών παραβάσεων στις κατευθυντήριες γραμμές του 1998 προκύπτει ότι οι παραβάσεις διαφοροποιούνται κατ' ουσία ανάλογα με τον αντίκτυπό τους στον ανταγωνισμό και τη γεωγραφική έκταση των συνεπειών τους. Συγκεκριμένα, στις σοβαρές παραβάσεις εμπίπτουν «τις περισσότερες φορές οριζόντιοι ή κάθετοι περιορισμοί, όμοιοι με αυτούς της κατηγορίας [των ελαφρών παραβάσεων], αλλά οι οποίοι εφαρμόζονται με μεγαλύτερη αυστηρότητα, έχουν πιο εκτεταμένες συνέπειες επί της αγοράς και είναι ικανοί να ασκήσουν επίδραση σε εκτεταμένες ζώνες της κοινής αγοράς». Οι «ελαφρές» παραβάσεις περιγράφονται ως παραβάσεις «των οποίων ο αντίκτυπος στην αγορά παραμένει περιορισμένος και αφορά [...] αξιόλογο μεν, αλλά σχετικά μικρό τμήμα της κοινοτικής αγοράς».
- 270 Πρώτον, όσον αφορά τον αντίκτυπο στην αγορά, οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι δεν απέδειξε το υποστατό του. Υποστηρίζουν, επίσης, ότι εν πάση περιπτώσει, δε θα μπορούσε παρά να είναι μειωμένος.
- 271 Κατά πάγια νομολογία, για να εκτιμήσει τον συγκεκριμένο αντίκτυπο μιας παραβάσεως στην αγορά, η Επιτροπή οφείλει να αναφερθεί στον ανταγωνισμό που θα υφίστατο υπό συνήθεις συνθήκες αν δεν είχε υπάρξει η παράβαση (βλ. την απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Οκτωβρίου 2008, T-73/04, Carbone-Lorraine κατά Επιτροπής, Συλλογή 2008, σ. II-2661, σκέψη 83 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

272 Στην αιτιολογική σκέψη 357 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή τόνισε τα εξής:

«Καίτοι δεν είναι δυνατό να μετρηθεί ακριβώς ο πραγματικός αντίκτυπος στην αγορά, η απόφαση περί αποκλεισμού της Morgan Stanley εφαρμόστηκε και είναι, επομένως, εύλογο να θεωρηθεί πιθανό ότι η παράβαση είχε σημαντικό αντίκτυπο στην αγορά».

273 Ασφαλώς, η αυτόματη αποδοχή αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της εφαρμογής μίας αντίθετης προς τον ανταγωνισμό συμπεριφοράς και της υπάρξεως αντίκτυπου στηρίζεται σε εσφαλμένη συλλογιστική (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, την απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, T-30/05, Prym και Prym Consumer κατά Επιτροπής, μη δημοσιευθείσα στη Συλλογή, σκέψεις 109 και 110).

274 Πάντως, από τις αιτιολογικές σκέψεις 358 έως 360 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή στηρίζεται συναφώς και σε δύο άλλες σειρές σκέψεων, αφενός, στο ότι η επίδικη συμπεριφορά είχε ως συνέπεια ότι η Morgan Stanley εμποδίστηκε να προτείνει υπηρεσίες αποδοχής για το σύνολο των καρτών και όχι μόνο για τις κάρτες Visa και, αφετέρου, στις θετικές συνέπειες τις οποίες θα μπορούσε να είχε η παρουσία της Morgan Stanley στην επίμαχη αγορά.

275 Πάντως, πρώτον, οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν ότι η επίδικη συμπεριφορά είχε όντως ως συνέπεια ότι η Morgan Stanley εμποδίστηκε να προτείνει υπηρεσίες αποδοχής για το σύνολο των καρτών και όχι μόνο για τις κάρτες Visa.

276 Δεύτερον, στο πλαίσιο εξετάσεως των αιτημάτων ακυρώσεως κρίθηκε ότι οι εκτιμήσεις της Επιτροπής σχετικά με τα περιοριστικά για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα

της επίδικης συμπεριφοράς, ήτοι σχετικά με τον βαθμό του πραγματικού και του δυνητικού ανταγωνισμού, η ιδιότητα της Morgan Stanley ως δυνητικού ανταγωνιστή και η πρόθεσή της να διεισδύσει στην επίμαχη αγορά, δεν είναι παράνομες.

- ²⁷⁷ Συναφώς, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι η Επιτροπή τόνισε, στην αιτιολογική σκέψη 174 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι υπέβαλε ερωτήσεις στο σύνολο των θεωρητικά δυνητικών ανταγωνιστών χρηματοπιστωτικών οργανισμών ως προς το αν προτίθεντο να διεισδύσουν στην επίμαχη αγορά και εξ αυτών συνήγαγε ότι η Morgan Stanley αποτελούσε τον μόνο δυνητικό ανταγωνιστή που είδε εκδηλώσει την πρόθεσή του να διεισδύσει στην εν λόγω αγορά.
- ²⁷⁸ Επομένως, διαπιστώνοντας βάσει των στοιχείων αυτών ότι η επίδικη συμπεριφορά είχε σημαντικό αντίκτυπο στην αγορά, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως.
- ²⁷⁹ Δεύτερον, ως προς την εξέταση εκ μέρους της Επιτροπής της γεωγραφικής εκτάσεως των συνεπειών της επίδικης συμπεριφοράς, οι προσφεύγουσες εκτιμούν ότι, στο μέτρο που η επίδικη συμπεριφορά αφορά μόνο την αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου, η Επιτροπή όφειλε να χαρακτηρίσει την παράβαση ως «ελαφρά σοβαρή».
- ²⁸⁰ Επιβάλλεται η υπόμνηση ότι κατά πάγια νομολογία, μία εγχώρια αγορά αντιστοιχεί σε σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Ιουλίου 2005, T-49/02 έως T-51/02, Brasserie nationale κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-3033, σκέψη 176 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 281 Στην αιτιολογική σκέψη 362 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή αναφέρθηκε στο γεγονός ότι «το Ηνωμένο Βασίλειο αποτελεί μεγάλη αγορά για τις κάρτες πληρωμών». Λαμβανομένη, συνεπώς, υπόψη της οικονομικής σημασίας της αγοράς αυτής, η οποία εξάλλου δεν αμφισβητείται από τις προσφεύγουσες, η Επιτροπή μπορούσε δικαιολογημένα να θεωρήσει ότι η επίμαχη αγορά προσομοιάζει με «εκτεταμένη ζώνη της κοινής αγοράς» κατά την έννοια των κατευθυντηρίων γραμμών του 1998.
- 282 Κατόπιν των ανωτέρω, επιβάλλεται η απόρριψη των αιτιάσεων των προσφευγουσών ως προς τη φύση της παραβάσεως.

Ως προς το ποσό εκκινήσεως του προστίμου

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 283 Κατά τις προσφεύγουσες, το κατά την Επιτροπή ποσό εκκινήσεως των 8,5 εκατομμυρίων ευρώ είναι δυσανάλογο και πάσχει από ελλιπή αιτιολογία. Έτσι, η Επιτροπή έπρεπε να είχε προσδιορίσει το ποσό εκκινήσεως στη χαμηλότερη ζώνη της κλίμακας που προβλέπεται για τις σοβαρές παραβάσεις από τις κατευθυντήριες γραμμές του 1998, βάσει του αντίκτυπου της παραβάσεως, καθώς πρόκειται για περιορισμό του ανταγωνισμού εκ του αποτελέσματος, αλλά και γιατί τέτοια είναι η πρακτική της σε θέματα καθορισμού προστίμων. Υπενθυμίζουν ότι, καίτοι η Επιτροπή μπορεί να παρεκκλίνει από την προηγούμενη πρακτική της ως προς τον καθορισμό των προστίμων, οφείλει να εφαρμόζει τις κατευθυντήριες γραμμές του 1998 και να επισημαίνει τους λόγους που δικαιολογούν αντικειμενικά το καθορισθέν ποσό.

- 284 Με το υπόμνημα απαντήσεως, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή εφάρμοσε ανάλογα ποσά εκκινήσεως σε πλήθος προηγούμενων περιπτώσεων αποδεικνύει τον δυσανάλογο χαρακτήρα του στην υπό κρίση υπόθεση επιβληθέντος, στο μέτρο που οι συμπεριφορές για τις οποίες επιβλήθηκε πρόστιμο με τις αποφάσεις αυτές αποτελούσαν παραβάσεις πολύ σοβαρότερες κατά το δίκαιο του ανταγωνισμού.
- 285 Η Επιτροπή εκτιμά ότι το ποσό εκκινήσεως δεν είναι δυσανάλογο και ότι η απόφαση είναι επαρκώς κατά νόμο δικαιολογημένη.

— Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

- 286 Πρώτον, η αιτίαση που αφορά ελλιπή αιτιολογία κατά το ότι η Επιτροπή δεν επισήμανε τους λόγους για τους οποίους καθόρισε το ποσό εκκινήσεως του επιβληθέντος στις προσφεύγουσες προστίμου σε 8,5 εκατομμύρια ευρώ, πρέπει να απορριφθεί.
- 287 Ασφαλώς, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν περιλαμβάνει ρητώς τους δικαιολογητικούς λόγους για τον προσδιορισμό του ποσού εκκινήσεως, καθώς η Επιτροπή περιορίστηκε να παραπέμψει, με την αιτιολογική σκέψη 353 της προσβαλλομένης απόφασης, στους λόγους για τους οποίους χαρακτήρισε την παράβαση ως σοβαρή.
- 288 Πάντως, διαπιστώνεται ότι η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να παράσχει εξηγήσεις επί του σημείου αυτού. Συγκεκριμένα, όπως τονίστηκε στη σκέψη 221 ανωτέρω, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι, όσον αφορά τον καθορισμό των προστίμων που επιβάλλονται λόγω παραβάσεως του δικαίου του ανταγωνισμού, η Επιτροπή τηρεί την υποχρέωση αιτιολογήσεως εφόσον παραθέτει στην απόφασή της τα στοιχεία

βάσει των οποίων προσμέτρησε τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της διαπραχθείσας παραβάσεως, χωρίς να οφείλει να παραθέσει αναλυτικότερη αιτιολογία.

289 Επομένως, η Επιτροπή δεν υποχρεούτο να επεξηγήσει ακριβώς τους λόγους για τους οποίους καθόρισε το ποσό εκκινήσεως του προστίμου στα 8,5 εκατομμύρια ευρώ. Ως εκ τούτου, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν πάσχει συναφώς από ελλιπή αιτιολογία.

290 Δεύτερον, όσον αφορά τον φερόμενο ως δυσανάλογο χαρακτήρα του ποσού αυτού, υπενθυμίζεται ότι οι κατευθυντήριες γραμμές του 1998 προβλέπουν ποσό εκκινήσεως για τις χαρακτηριζόμενες ως «σοβαρές» παραβάσεις από 1 έως 20 εκατομμύρια ευρώ.

291 Το σημείο 1 Α, τρίτο, τέταρτο και πέμπτο εδάφιο, των κατευθυντηρίων γραμμών του 1998 ορίζει τα εξής:

«Εντός καθεμιάς από τις ανωτέρω κατηγορίες, και ιδίως προκειμένου για τις κατηγορίες των σοβαρών και πολύ σοβαρών παραβάσεων, η κλιμάκωση των προβλεπόμενων κυρώσεων θα καταστήσει δυνατή τη διαφοροποίηση της μεταχείρισης που είναι σκόπιμο να επιφυλαχθεί στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις ανάλογα με τον χαρακτήρα των παραβάσεων που αυτές έχουν διαπράξει.

Ακόμη, θα είναι αναγκαίο να λαμβάνεται υπόψη η πραγματική οικονομική δυνατότητα του αυτουργού της παράβασης να προξενήσει σημαντική ζημία σε άλλους οικονομικούς παράγοντες ιδίως στους καταναλωτές. Επίσης, το ύψος του προστίμου που επιβάλλεται κάθε φορά πρέπει να είναι τέτοιο, ώστε να έχει την ενδεδειγμένη αποτρεπτική χρησιμότητα.

Γενικά, θα μπορεί επιπλέον να συνεκτιμάται το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις μεγάλου μεγέθους διαθέτουν συνήθως τις γνώσεις και τα νομικοοικονομικά μέσα που χρειάζονται για να μπορούν να αξιολογήσουν καλύτερα τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς τους και τις συνέπειές της από την άποψη της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού.»

²⁹² Έτσι, στο μέτρο που οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν τη νομιμότητα των κατευθυντηρίων γραμμών του 1998, επιβάλλεται να εξετασθεί ο ανάλογος ή μη χαρακτήρας του ποσού εκκινήσεως που καθόρισε η Επιτροπή βάσει των κριτηρίων που παρατίθενται στη σκέψη 291 ανωτέρω.

²⁹³ Πάντως, όμως, δεδομένου του μεγέθους των προσφευγουσών από οικονομικής απόψεως και, αφετέρου, της αναγκαιότητας διατηρήσεως του αποτρεπτικού χαρακτήρα του προστίμου, το ποσό των 8,5 εκατομμυρίων ευρώ, ευρισκόμενο στο χαμηλότερο μέσο της κλίμακας που προβλέπουν οι κατευθυντήριες γραμμές του 1998 για τις σοβαρές παραβάσεις, δεν προκύπτει ότι είναι προδήλως δυσανάλογο.

²⁹⁴ Επομένως, το πρώτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

β) Επί του δευτέρου σκέλους του λόγου ακυρώσεως σχετικά με τις ελαφρυντικές περιστάσεις

Επιχειρήματα των διαδίκων

²⁹⁵ Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η αβεβαιότητα ως προς τον παράνομο χαρακτήρα της επίδικης συμπεριφοράς έπρεπε, κατ' ελάχιστον, να χαρακτηριστεί ως ελαφρυντική περίπτωση. Εξάλλου, για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή δεν έπρεπε να

προβλέπει προσαύξηση βάσει της διάρκειας της παραβάσεως. Επίσης, της προσάπτουν ότι δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι, αφενός, είχαν προτείνει την τροποποίηση και πράγματι τροποποίησαν τον Κανόνα και, αφετέρου, συνήψαν σύμβαση με τη Morgan Stanley κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας. Τέλος, η καθυστέρηση της Επιτροπής κατά την επεξεργασία της υποθέσεως δικαιολογούσε, κατ' ελάχιστον, μείωση του προστίμου.

- ²⁹⁶ Η Επιτροπή εκτιμά ότι δικαιολογημένα δεν έκρινε ότι συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις. Ειδικότερα, αρνείται ότι τροποποιήθηκε ο Κανόνας, καθώς προστέθηκαν απλώς κριτήρια αξιολογήσεως τα οποία, εν πάση περιπτώσει, δεν εφαρμόστηκαν έναντι της Morgan Stanley.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

- ²⁹⁷ Πρώτον, όσον αφορά την αιτίαση ότι έπρεπε να ληφθεί υπόψη ως ελαφρυντική περίπτωση η αβεβαιότητα ως προς τον παράνομο χαρακτήρα της επίδικης συμπεριφοράς, πρέπει να απορριφθεί για τους λόγους που εκτίθενται στις σκέψεις 250 έως 255 ανωτέρω. Συγκεκριμένα, υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή υπολόγισε το πρόστιμο βάσει περιόδου εκκινούσας από της ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Επομένως, κατά την ημερομηνία αυτή οι προσφεύγουσες δεν μπορούσαν πλέον να διατηρούν εύλογες αμφιβολίες ως προς τον παράνομο χαρακτήρα της επίδικης συμπεριφοράς.
- ²⁹⁸ Όσον αφορά, δεύτερον, την αιτίαση ότι η καθυστέρηση με την οποία η Επιτροπή χειρίστηκε την υπόθεση μπορούσε να δικαιολογήσει μείωση του προστίμου, δεν ευσταθεί για τους λόγους που εκτίθενται στις σκέψεις 231 έως 238 ανωτέρω, καθώς το διάστημα μεταξύ της παύσεως της παραβάσεως και της προσβαλλομένης αποφάσεως

ήταν μικρότερο από την προθεσμία παραγραφής κατά το άρθρο 25 του κανονισμού 1/2003.

- 299 Τρίτον, ως προς την αναφορά στη σύμβαση που συνάφθηκε με τη Morgan Stanley και την αποδοχή της στη Visa, επισημαίνεται ότι, με τον τρόπο αυτό, οι προσφεύγουσες έπαυσαν την προσαφθείσα σε αυτές παράβαση αρκετά έτη μετά την ενημέρωσή τους από την Επιτροπή σχετικά με τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς τους. Ως εκ τούτου, δικαιολογημένα η Επιτροπή δεν προέβη σε μείωση του επιβληθέντος στις προσφεύγουσες προστίμου για τον λόγο αυτό.
- 300 Τέταρτον, εσφαλμένως οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή όφειλε να λάβει υπόψη το γεγονός ότι οι προσφεύγουσες τροποποίησαν τον Κανόνα κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας.
- 301 Ασφαλώς αληθεύει ότι οι προσφεύγουσες τροποποίησαν τον Κανόνα στις 24 Μαΐου 2006. Η τροποποίηση αυτή θα μπορούσε να θεωρηθεί ως απάντηση σε μία από τις επικρίσεις της Επιτροπής προς τις προσφεύγουσες με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, στις παραγράφους 247 και 248, όπου τονιζόταν ότι η διατύπωση του Κανόνα μπορούσε να ερμηνευθεί κατά τρόπο εισάγοντα διακρίσεις, ιδίως ως προς τον μη αρκούντως αντικειμενικό και συγκεκριμένο χαρακτήρα της έννοιας του «ανταγωνιστή» που μνημονεύει. Επίσης, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσβαλλόμενη απόφαση, εκδοθείσα κατόπιν αυτής της τροποποίησης του Κανόνα, δεν επαναλαμβάνει την επίκριση αυτή.
- 302 Πάντως, η Επιτροπή ουδόλως υπεχρεούτο να θεωρήσει αυτήν την τροποποίηση του Κανόνα ως ελαφρυντική περίσταση και να προβεί σε μείωση του επιβληθέντος στις προσφεύγουσες προστίμου.
- 303 Συγκεκριμένα, ο προσήκων χαρακτήρας τυχόν μειώσεως του προστίμου λόγω ελαφρυντικών περιστάσεων, όπως μνημονεύεται στο σημείο 3 των κατευθυντηρίων γραμμών του 1998, πρέπει να εκτιμάται σφαιρικά και λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των κρίσιμων περιστάσεων. Εφόσον οι κατευθυντήριες γραμμές δεν περιέχουν επιτακτικό κανόνα όσον αφορά τις ελαφρυντικές περιστάσεις που μπορούν

να ληφθούν υπόψη, πρέπει να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή διατήρησε ένα ορισμένο περιθώριο εκτιμήσεως ώστε να εκτιμά σφαιρικά την έκταση της ενδεχόμενης μείωσης του ποσού των προστίμων λόγω ελαφρυντικών περιστάσεων (απόφαση Mannesmannröhren-Werke κατά Επιτροπής, σκέψη 182 ανωτέρω, σκέψη 275).

304 Συνεπώς, στο μέτρο που η επίδικη συμπεριφορά δεν αφορούσε τόσο τον ίδιο τον Κανόνα αλλά μάλλον την εφαρμογή του έναντι της Morgan Stanley, όπως αναγνωρίζουν και οι ίδιες οι προσφεύγουσες, και αυτή η άρνηση αποδοχής διήρκεσε για περισσότερα από δύο έτη μετά την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή δικαιολογημένα δεν έλαβε υπόψη την τροποποίηση που επέφεραν οι προσφεύγουσες στον Κανόνα, τροποποίηση η οποία, εξάλλου, πραγματοποιήθηκε σε πολύ προχωρημένο στάδιο της διοικητικής διαδικασίας.

305 Επιβάλλεται, επομένως, η απόρριψη του δευτέρου σκέλους του λόγου ακυρώσεως.

γ) Επί του τρίτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως που αφορά τη διάρκεια της παραβάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

306 Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν τον προσδιορισμό εκ μέρους της Επιτροπής των ημερομηνιών αφετηρίας και τέλους της παραβάσεως. Εκτιμούν ότι η παράβαση διήρκεσε, κατά μέγιστον, επτά μήνες μεταξύ του Αυγούστου του 2005 και του Φεβρουαρίου 2006. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν θα έπρεπε να εφαρμόσει προσαύξηση λόγω διάρκειας.

307 Πρώτον, οι προσφεύγουσες εκτιμούν ότι η παράβαση δεν ξεκίνησε προ του Αυγούστου του 2005. Στηρίζονται στο γεγονός ότι η διείσδυση στην επίμαχη αγορά απαιτεί συγκεκριμένο σχέδιο εφαρμογής. Στο μέτρο, αφενός, που το πρώτο αποδεικτικό στοιχείο σχετικά με το σχέδιο εφαρμογής ανάγεται στην 20ή Μαΐου 2005 και, αφετέρου, η πραγματοποίηση όντως αυτού του σχεδίου απαιτούσε εν γένει κατ' ελάχιστον τρεις μήνες, η Morgan Stanley δεν θα μπορούσε να διεισδύσει στην επίμαχη αγορά προ του Αυγούστου του 2005.

308 Επομένως, εσφαλμένως η Επιτροπή εκτιμά ότι η αφετηρία της παράνομης συμπεριφοράς ανάγεται στη στεγανοποίηση της αγοράς, στις 22 Μαρτίου 2000. Οι προσφεύγουσες αρνούνται, επίσης, ότι υπήρχε πράγματι πρόθεση της Morgan Stanley να διεισδύσει στην αγορά αποδοχής ήδη από το 1998. Τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία φέρονται ότι τεκμηριώνουν την ύπαρξη τέτοιας προθέσεως αφορούν στην πραγματικότητα μόνο την αγορά εκδόσεως καρτών. Οι προσφεύγουσες προσάπτουν, περαιτέρω, στην Επιτροπή ότι δεν ανέλυσε τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία υπέβαλαν, καίτοι αυτά αποδείκνυαν την ανυπαρξία προθέσεως της Morgan Stanley να διεισδύσει στην επίμαχη αγορά.

309 Δεύτερον, στο μέτρο που η Επιτροπή στηρίζεται σε φερόμενη σταθερή πρόθεση της Morgan Stanley για άσκηση δραστηριοτήτων αποδοχής προκειμένου να προσδιορίσει τη διάρκεια της παραβάσεως, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι όφειλε να αποδείξει το υποστατό αυτής της προθέσεως για ολόκληρη τη διάρκεια της παραβάσεως. Η προσβαλλόμενη, όμως, απόφαση δεν περιλαμβάνει κανένα αποδεικτικό στοιχείο περί της προθέσεως αυτής για την περίοδο μεταξύ του Μαΐου του 2005 και της 22ας Σεπτεμβρίου 2006. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή παρέβη τις υποχρεώσεις της, όπως προσδιορίζονται στην απόφαση του Πρωτοδικείου της 7ης Ιουλίου 1994, T-43/92, Dunlop Slazenger κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. II-441, σκέψεις 79 και 80). Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή όφειλε να διαπιστώσει ότι η παράβαση έπαυσε τον Φεβρουάριο του 2006, όταν άρχισαν οι διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση της Morgan Stanley, η οποία εκείνη την περίοδο δεν επέδειξε καμία πρόθεση διεισδύσεως στην αγορά αποδοχής.

- 310 Ως προς την απάντηση της Επιτροπής κατά την οποία η ιδιότητα απλώς του μέλους της Visa αρκεί για τη χορήγηση του δικαιώματος αποδοχής, οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι στηρίζεται σε εσφαλμένη συλλογιστική. Το ουσιαστικό ζήτημα είναι η ύπαρξη ή όχι προθέσεως της Morgan Stanley να διεισδύσει στην επίμαχη αγορά. Συνεπώς, το γεγονός ότι η Morgan Stanley δεν επιθυμούσε να απαντήσει στα σχετικά αιτήματα των προσφευγουσών κατά τις διαπραγματεύσεις προσχωρήσεως αποτελούσε στοιχείο όλως συναφές. Υπενθυμίζουν, εξάλλου, ότι η Morgan Stanley δεν διείσδυσε στην επίμαχη αγορά μετά την αποδοχή της.
- 311 Η Επιτροπή εκτιμά ότι δεν υπέπεσε σε πλάνη κατά τον προσδιορισμό των ημερομηνιών αφετηρίας και παύσεως της παραβάσεως.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

- 312 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, κατ' ουσία, ότι ο προσδιορισμός της διάρκειας της παραβάσεως είναι εσφαλμένος κατά το ότι η πρόθεση της Morgan Stanley να διεισδύσει στην επίμαχη αγορά δεν είχε διαρκέσει καθόλη τη διάρκεια της περιόδου που έλαβε υπόψη η Επιτροπή. Της προσάπτουν, επίσης, ότι δεν αφαίρεσε τις περιόδους που απαιτείται προκειμένου να καταστεί δυνατή η διείσδυση στην επίμαχη αγορά.
- 313 Πάντως, όπως τονίσθηκε κατά την εξέταση των αιτημάτων ακυρώσεως, ορθώς η Επιτροπή έκρινε ότι η Morgan Stanley αποτελούσε δυνητικό ανταγωνιστή στην επίμαχη αγορά. Επομένως, η επίδικη συμπεριφορά παρήγαγε περιοριστικά για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα έναντι της για το διάστημα κατά το οποίο διήρκεσε ο αποκλεισμός της από την εν λόγω αγορά. Επομένως, ορθώς η Επιτροπή διαπίστωσε την ύπαρξη παραβάσεως αντίστοιχης διάρκειας με εκείνην της αρνήσεως χορηγήσεως της ιδιότητας του μέλους της Visa. Στο μέτρο που η άρνηση αυτή διήρκεσε από τις 22 Μαρτίου 2000 και η προσχώρηση της Morgan Stanley έγινε στις 22 Σεπτεμβρίου

2006, υπάρχει πράγματι διαρκής παράβαση κατά το δίκαιο του ανταγωνισμού μεταξύ των δύο αυτών ημερομηνιών. Συνεπώς, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε σφάλμα κατά τον προσδιορισμό των ημερομηνιών αφετηρίας και παύσεως της παραβάσεως.

- ³¹⁴ Κατά συνέπεια, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ως προς την ακριβή διάρκεια της παραβάσεως. Κατά τούτο, η υπό κρίση υπόθεση διαφέρει από εκείνη στην υπόθεση *Dunlop Slazenger* κατά Επιτροπής, σκέψη 309 ανωτέρω (σκέψεις 79 και 80), στην οποία παραπέμπουν οι προσφεύγουσες.
- ³¹⁵ Επομένως, επιβάλλεται η απόρριψη αυτής της τρίτης αιτιάσεως και, ως εκ τούτου, πρέπει να απορριφθεί ο λόγος ακυρώσεως στο σύνολό του.
- ³¹⁶ Λαμβανομένων υπόψη όλων των προεκτεθέντων, πρέπει να απορριφθούν όλα τα αιτήματα που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της κρινόμενης προσφυγής.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ³¹⁷ Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του αντιδίκου. Δεδομένου ότι οι προσφεύγουσες ηττήθηκαν, πρέπει να καταδικαστούν στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με τα αιτήματα της Επιτροπής.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) **Απορρίπτει την προσφυγή.**
- 2) **Καταδικάζει την Visa Europe Ltd και την Visa International στα δικαστικά έξοδα.**

Jaeger

Vadapalas

Prek

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 14 Απριλίου 2011.

(υπογραφές)

Περιεχόμενα

Το ιστορικό της διαφοράς.....	II - 1741
Προσβαλλόμενη απόφαση.....	II - 1745
Α — Ορισμός της οικείας αγοράς.....	II - 1745
Β — Προσαπτόμενη συμπεριφορά.....	II - 1746
Γ — Εφαρμογή του άρθρου 81 ΕΚ.....	II - 1747
Δ — Υπολογισμός του προστίμου.....	II - 1749
Διαδικασία.....	II - 1750
Αιτήματα των διαδίκων.....	II - 1751
Σκεπτικό.....	II - 1752
Α — Επί του αιτήματος ακυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως.....	II - 1752
1. Προκαταρκτικά ερωτήματα.....	II - 1753
α) Επί του παραδεκτού ορισμένων επιχειρημάτων και ενός εγγράφου....	II - 1753
β) Επί του παραδεκτού παραρτήματος της προσφυγής.....	II - 1754
2. Επί του δευτέρου λόγου ακυρώσεως που αφορά προσβολή των δικαιωμά- των άμυνας των προσφευγουσών.....	II - 1756
α) Επιχειρήματα των διαδίκων.....	II - 1756
β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου.....	II - 1757

3. Επί του δεύτερου και του τρίτου λόγου ακυρώσεως με τους οποίους αμφισβητείται ο περιοριστικός για τον ανταγωνισμό χαρακτήρας της επίδικης συμπεριφοράς.....	II - 1759
α) Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως που αφορά τη μη συνεκτίμηση εκ μέρους της Επιτροπής της δυνατότητας της Morgan Stanley να διεισδύσει στην επίμαχη αγορά μέσω συμβάσεως βιτρίνας.....	II - 1762
Επιχειρήματα των διαδίκων.....	II - 1762
Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου.....	II - 1764
β) Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως που αφορά τις συνέπειες επί του ανταγωνισμού της παρουσίας της de Morgan Stanley στην επίμαχη αγορά.....	II - 1772
Επί του πρώτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως που αφορά εφαρμογή εσφαλμένου από οικονομικής και νομικής απόψεως κριτηρίου.....	II - 1772
— Επιχειρήματα των διαδίκων.....	II - 1772
— Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου.....	II - 1774
Επί του δεύτερου σκέλους του λόγου ακυρώσεως που αφορά εσφαλμένη ανάλυση του βαθμού του υπάρχοντος ανταγωνισμού στην επίμαχη αγορά.....	II - 1777
— Επιχειρήματα των διαδίκων.....	II - 1777
— Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου.....	II - 1779
Επί του τρίτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως που αφορά ανεπαρκή και εσφαλμένη ανάλυση των αποτελεσμάτων της αρνήσεως αποδοχής της Morgan Stanley για τον ανταγωνισμό.....	II - 1782
— Επιχειρήματα των διαδίκων.....	II - 1782
— Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου.....	II - 1785

B — Επί του αιτήματος ακυρώσεως ή μειώσεως του προστίμου	II - 1794
1. Επί του τέταρτου λόγου ακυρώσεως που αφορά την ύπαρξη πλάνης περί το δίκαιο και πλάνης εκτιμήσεως ως προς την επιβολή του προστίμου	II - 1794
α) Επί του πρώτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως, το οποίο αφορά προσβολή των αρχών της ίσης μεταχειρίσεως και της ασφάλειας δικαίου, καθώς και ελλιπή αιτιολογία	II - 1795
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1795
Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου	II - 1797
β) Επί του δεύτερου σκέλους του λόγου ακυρώσεως που αφορά αθέτηση της υποχρεώσεως εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως εντός εύλογης προθεσμίας	II - 1801
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1801
Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου	II - 1803
γ) Επί του τρίτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως που αφορά μη συνεκτίμηση της αβεβαιότητας ως προς τον παράνομο χαρακτήρα της επίδικης συμπεριφοράς	II - 1805
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1805
Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου	II - 1807
2. Επί του πέμπτου λόγου ακυρώσεως ο οποίος αφορά πλάνη περί το δίκαιο και πλάνη εκτιμήσεως κατά τον υπολογισμό του επιβληθέντος προστίμου	II - 1809
α) Επί του πρώτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως σχετικά με τον προσδιορισμό του ποσού εκκινήσεως του προστίμου	II - 1810
Ως προς τη φύση της παραβάσεως	II - 1810
— Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1810
— Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου	II - 1811

Ως προς το ποσό εκκινήσεως του προστίμου	II - 1815
— Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1815
— Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου	II - 1816
β) Επί του δευτέρου σκέλους του λόγου ακυρώσεως σχετικά με τις ελαφρυντικές περιστάσεις	II - 1818
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1818
Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου	II - 1819
γ) Επί του τρίτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως που αφορά τη διάρκεια της παραβάσεως	II - 1821
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1821
Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου	II - 1823
Επί των δικαστικών εξόδων	II - 1824